

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

1473

Wiederholung

Wiederholung

Wiederholung 1903

19

$\frac{2(1075)}{11-84}$

08 AUG 2009

1904. № 9.

2985

ԳՆԱՆԻՐՔ ԿՐՈՆԻ

ՔՐԻՍՏՈՆԵՍԿԱՆ ՈՒՂՂԱՓՈՒ ԴՍԻԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՍՈՒՐԲ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Ս.Ռ.Ա.ՋԻՆ ԳՐԳՈՅԿ

ԱՂՈԹՔՆԵՐԻ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ԳԼԽԱՒՈՐ ՏՕՆԵՐԻ ՀԱՄԱՌՕՏ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ,

Պետական իրական գիմնազիւնների պատրաստական դասարանների հայ աշակերտուհիների համար:

Հինգերորդ տպագրութիւն

Կ Ա Ջ Մ Ե Յ

ԵԶՆԻԿ ԱԻԱԳ ԲԱՋԱՆԱՅ ԵՐԶՆԿԵԱՆՑ

Կրօնուսոյց Տիխիսի առաջին իրական գիմնազիւնի և «Կաղետեան Կորպուս» զինուորական ուսումնարանի:

Թ Ի Ց Լ Ի Ս

Տպարան Արայ. Հրատ. Ընկ. | Типография Груз. Изд. Т—ва. Большая Ваняская ул.

1903

2(075)

• 6-84 •

Գ Ի Ն Ն Է 20 ԿՈՊ.

4473

9PM-K
2985

2(075)

Ե-84

10 APR 2013

ВНЕШНЯЯ
ИНСТИТУТА
ДО ТООРОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ԴԱՍԱԴԻՐՔ ԿՐՕՆԻ

ՔՐԻՍՏՈՆԷՍԿԱՆ ՈՒՂՂԱՓՍՈՒ ԴՍԻԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՍՈՒՐԲ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ԱՌԱՋԻՆ ԳՐԳՈՅԿ

«ԱՂՕԹՔՆԵՐԻ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆԵՐԸ ԵՒ ԳԼԽԱՒՈՐ ՏՕՆԵՐԻ ՀԱՄԱՌՕՏ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ»

Պետական իգական գիմնազիճնների պատրաստական դասարանների հայ աշակերտուհիների համար,

Հինգերորդ տպագրութիւն

Կ Ա Ջ Մ Ե Ց

ԵԶՆԻԿ ԱՒԱԳ ՔԱՅԱՆԱՅ ԵՐԶՆԿԵԱՆՑ

Կրճնուսոյց Տփլիսի առաջին իգական գիմնազիճնի և « Կաղե տեան Կօրպուս » գիմնուորական ուսումնարանի:

Թ Ի Յ Լ Ի Ս

Տպարան Վրաց. Հրատ. Հնկ. ||| Типография Груз. Изд. Т—ва.
Большая Валетская ул.
1903

საქართველოს სახელმწიფო ბიბლიოთეკა

საქართველოს სახელმწიფო ბიბლიოთეკის კადასტრი

საქართველოს სახელმწიფო ბიბლიოთეკის კადასტრი

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 2 Сентября 1903 г.

58340-67

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

Աղոթքներ

	Երեք
1 Աղոթքը և նրա արտաքին նշանները . . .	9
2 Աղոթքի տեղը, ժամանակը և ասելու կարգը .	11

Աղոթքների համառոտ բացատրությունները

1 Համառոտ փառաբանություն Աստուծոյ . . .	12
2 Աղոթք Գրիստոսի խաչելութեան . . .	13
3 Աղոթք տէրունական	14
4 Աղոթք դասից առաջ	18
5 Աղոթք դասից յետոյ	20
6 Աղոթք ճաշից առաջ	20
7 Աղոթք ճաշից յետոյ	20
8 Աղոթք (ժամանուտ) Գրիստոսի Յարութեան .	21
9 Աղոթք թագաւորի համար	22
10 Աղոթք սուրբ Աստուածածնի	23
11 Աղոթք առաւօտեան	23
12 Աղոթք երեկոյեան	25

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Գլխաւոր տպերի համառոտ պատմությունները

1 Մարիամ Ս. Կուսի ծնունդը	26
2 Երեք տարեկան ընծայումն	27

Ս. Կոյս Մարիամի Աւետումը	27
4 Բրիտոսի Ծնունդը	28
5 Տեառնդառաջ	30
6 Բրիտոսի Մկրտութիւնը	31
7 Վարդապառ	32
8 Ծաղկազարդ	33
9 Աւագ Հինգշաբթի	35
10 Յիսուսի Խաչելութիւնը	36
11 Յիսուսի Թաղումը	38
12 Բրիտոսի Յարութիւնը—Չատիկ	39
13 Բրիտոսի Համբարձումը	40
14 Հոգեգալուստը	41
15 Ս. Աստուածածնի Վերափոխումը	41
16 Ս. Խաչի Գիւտը	42
17 Ս. Թաղէոս և Բարդուղիմէոս առաքեալները	44
18 Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչը	45

ՄՐՄՆ ԵՐՐՈՐԿ

1 Հայաստանեայց առաքելական եկեղեցւոյ Հաւատոյ Հանգանակը	47
3 Տասն պատուիրանները	55

Քի կատարումն բարձու հրամանի Սրբազնասուրբ Քահանայապետի ազգիս, Տեառն Տեառն Մկրտչի Առաջնոյ, ընթերցեալ զայս Դասագիր Կրօնի՝ ոչ գտի՝ իմա զբանս և զբառս հակառակ դաւանութեան մերս ուղղափառ Հայաստանեայց Սուրբ եկեղեցւոյ. ի ստուգութիւն որոյ իմովս իսկական ստորագրութեամբ և դրոշմամբ անուանական կնքոյս վկայարանեմ: Ի 23 Յունվարի 1898 ամի ՚ի Սուրբ Էջմիածին:

Սուրբիաս Արքեպիսկոպոս Պարզեանց:

Շատ բարձու հրամանի Վեհ. Հայրապետի ազգիս, Դիւան թոյլարդէ տպագրել զգասատետրս չորրորդ տպագրութիւն, զոր և վաւերացուցանէ ստորագրութեամբ և դրոշմամբ կնքոյ Հայրապետական Դիւանի:

Դիւանապետ Կորիւն Վարդապետ:

Ք 10 Փետրվարի 1901 ամի ՚ի ք. Տփլիս, Թ. 246.

1. Այս Գրքի մասին	27
2. Գրքի մասին	29
3. Գրքի մասին	30
4. Գրքի մասին	31
5. Գրքի մասին	32
6. Գրքի մասին	33

Գրքի մասին
 1888 թվականին
 Գրքի մասին

Գրքի մասին
 1891 թվականին
 Գրքի մասին

Վրկա զգծերով հարկադարձ— զրկա զիմ զիմ արմաւս և ուրիշ
 — ծառայող մշտնապէս մասնակցութիւնով զիմ արմաւս
 — մասնակցութեամբ ուրիշ զիմ արմաւս և մի ծառայող արմաւս
 զիմ արմաւս մին

— արմաւս մասնակցութեամբ զիմ արմաւս յարմար զիմ
 զիմ արմաւս մին և մի ծառայող զիմ արմաւս
 — արմաւս արմաւս զիմ արմաւս զիմ արմաւս
 զիմ արմաւս զիմ արմաւս

ԵՐԿՈՒ ԽՕՄՔ

— արմաւս մասնակցութեամբ զիմ արմաւս յարմար զիմ
 զիմ արմաւս մին և մի ծառայող զիմ արմաւս
 — արմաւս արմաւս զիմ արմաւս զիմ արմաւս
 զիմ արմաւս զիմ արմաւս

Ընդհանրապէս նկատուած է, որ պետական դպրոցներում
 կրօնուսուցչի պաշտօն ստանձնող արժանապատիւ հայրերը հան-
 դիպում են մեծամեծ դժուարութիւններով չունենալով մի յար-
 մարուոր ձեռնարկ այդ դպրոցների համար: Թէպէտ և կրօնի
 դաստաւութեան համար կան լոյս տեսած բաւականին լաւ դա-
 սաւորքեր, բայց նրանք իրանց ընդարձակ նիւթով և լայն ծաւա-
 րով և ոմանք մինչև անգամ իրանց գրաբարձութաւան լեզուով ու
 դարձուածքներով, որոնցից ոմանք էլ ընդունուած են որպէս
 ձեռնարկ պետական դպրոցներում,— անհամապատասխան են այդ
 դպրոցներին, ուր այդ առարկայի աւանդման համար սուղ ժա-
 մանակ է տուած և ուր ուսանող սանիկների մի մասն էլ տկար
 է իւր մայրենի լեզուի մէջ:

Երկար տարիների իմ ուսուցչական փորձերը պետական դըպ-
 րոցներում՝ բերել են ինձ այս հաստատ համոզման, որ այդ դըպ-
 րոցների կրօնի դասաւանդութեան համար անհրաժեշտ է կազ-
 մել մի այնպիսի դասագիրք, որի մէջ այդ առարկայի աւանդման
 համար որոշած ժամանակի շափը և աւանդելի նիւթն ու նրա
 ծաւալը նկատի առնուած լինէին և որի մէջ ամփոփ կերպով
 բովանդակուած լինէին ամենագլխաւոր կրօնական գիտելիքները,
 որոնք անհրաժեշտ են ամեն մի հայ աշակերտուհու և աշակեր-
 տի համար:

Չեւք զարկելով այս կարևոր գործին՝ ես արդէն պատրաս-
 տել եմ պետական միջնակարգ իգական դպրոցների համար կրօ-
 նագիտութեան մի ընդհանուր ձեռնարկ, որի մէջ բոլոր դասա-

րաններում աւանդելի կրօնի նիւթերը—դասընթացները՝ տեղի,
ժամանակի և սանիկների զիտակցութեան համաձայն՝ որոշուած—
դասաւորուած են և որոնք հետզհետէ պիտի լոյս տեսնեն առան-
ձին գրքոյկներով:

Սոյն գրքոյկը յիշեալ դպրոցների պատրաստական դաս-
րանների կրօնի նիւթը—դասընթացն է և կրում է «Աղօթքների
բացատրութիւնները և զլսաւոր տօների համառօտ պատմու-
թիւնները» խորագիր:

Այս գործը յաջողութեամբ գլուխ բերելու համար ես օգ-
տուել եմ առհասարակ առաջնակարգ նշանակութիւն ունեցող
կրօնի դասագրքերից, մերթ համառօտելով, մերթ ընդարձակելով
և տեղտեղ ևս մի քանի կտորներ նոյնութեամբ յառաջ բերելով:
Սա իբրև առաջին փորձ թերևս ունենայ և իւր պակասա-
ւոր կողմերը, որոնց ցոյց կտայ հետզհետէ ժամանակը, միայն
վստահանում եմ կարծել, որ այդպիսի մի ձեռնարկի տուած
օգուտն անհամեմատ արեւի կ'լինի. ուստի հրաւիրում եմ իմ պաշ-
տօնակից՝ պետական դպրոցների կրօնուսոյց՝ արժանապատիւ
հայրերի ուչադրութիւնը:

Եզնիկ աւագ քահանայ Երզնկեան

Ն 25 յուլիսի 1900 ամի
'ի ք. Տիփսիս

Այս գործը յաջողութեամբ գլուխ բերելու համար ես օգտուել եմ առհասարակ առաջնակարգ նշանակութիւն ունեցող կրօնի դասագրքերից, մերթ համառօտելով, մերթ ընդարձակելով և տեղտեղ ևս մի քանի կտորներ նոյնութեամբ յառաջ բերելով: Սա իբրև առաջին փորձ թերևս ունենայ և իւր պակասաւոր կողմերը, որոնց ցոյց կտայ հետզհետէ ժամանակը, միայն վստահանում եմ կարծել, որ այդպիսի մի ձեռնարկի տուած օգուտն անհամեմատ արեւի կ'լինի. ուստի հրաւիրում եմ իմ պաշտօնակից՝ պետական դպրոցների կրօնուսոյց՝ արժանապատիւ հայրերի ուչադրութիւնը:

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

Ա Ղ Օ Թ Ք Ն Ե Ր

Աղօթք եւ նրա արժանիքն նշանները

Աստուծուն երկուղածութիւնով զիմել և Նրա հետ
խօսելը՝ կոչվում է աղօթք:

Աղօթքով մենք խնդրում ենք Աստուծուց այն, ինչի
համար մենք կարիք ունինք. շնորհակալութիւն ենք
յայտնում Նրան իր ողորմութեան և տուած բարիքների
համար և փառաբանում ենք իր կատարելութիւնների
համար: Այս պատճառով էլ մեր աղօթքները լինում են—
ա) խնդրողական, բ) շնորհակալական և գ) փառաբանա-
կան: Բայց յաճախ պատահում է, որ մեր հոգու այս
բոլոր զգացումները միացած և խառնուած են արտա-
յայտվում մեր աղօթքների մէջ—այսպէս՝ օր. աղօթքը
երբեմն սկսվում է գոհացողականով, յետոյ անցնում է
փառաբանականի և վերջանում է խնդրուածներով այն
կարիքների համար, ինչոր մեզ տալու համար Նրան
հաճելի է, կամ սկսվում է փառաբանականով, անցնում է
գոհացողականի և վերջանում խնդրուածներով— և այլն:

Աղօթքով մենք դիմում ենք նմանապէս Աստուածամօրն, սուրբ հրեշտակներին և սուրբ մարդոց, բայց ոչ այնպէս, ինչպէս Աստուծուն: Սուրբ Աստուածամօրն և սրբերին դիմելով խնդրում ենք, որ նրանք մեզ համար բարեխօս լինեն Աստուծու առաջ:

Մենք աղօթում ենք ոչ միայն մեզ համար, այլ և ուրիշներին, — թէ կենդանիների և թէ ննջեցեալների համար,

Երբեմն լինում են այնպիսի հանգամանքներ, որ մարդ չէ կարողանում աղօթել ազատ և յայտնի, որքան և ցանկանար նա: Այդպիսի դէպքերում կարելի է գործածել մտաւոր աղօթքներ և այդ լինում է, երբ աղօթում է միայն հոգով և մտքով և չէ արտասանում իր աղօթքները խօսքերով կամ նշաններով:

Մենք աղօթելով գործ ենք ածում հետևեալ արտաքին նշանները, — այն է՝ աչքերը դէպի երկինք ենք դարձնում, գլուխը խոնարհեցնում, ձեռքերը տարածում, երկրպագում, ծունկ չոքում, հոգոյ անում, համբուրում սուրբ պատկերներին և վառում նրանց առաջ կանթեղներ ու մումեր: Այս նշաններով... մենք արտայայտում ենք Աստուծուն մեր անձնուկրօթիւնը՝ ստացած բարկքների համար և երկիւզածութիւնը՝ նրա մեծութեան առաջ:

Աղօթքի ամենագլխաւոր նշանն է խաչակնքելը: Երեօին խաչակնքելը լինում է այսպէս. աջ ձեռքի երեք մատները միացնելով՝ նախ դնում ենք ճակատի վրայ, յետոյ կուրծքի և ապա ձախ և աջ թևերի մօտ, իսկ վերջն էլ՝ մէջտեղը — կուրծքի վրայ: Այս նշանով մենք արտայայտում ենք հաւատ դէպի այն, ինչ որ մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսը սովորեցրեց մեզ և ինչ որ արեց նա

մեր փրկութեան համար: Խաչակնքելով՝ նաև ցանկանում ենք սրբել սուրբ խաչի զօրութիւնով մեր միտքը, զգացմունքը, ցանկութիւնը և գործունէութիւնը: Բացի այս խաչակնքելով աղօթքի և առհասարակ ամեն մի գործի սկսելու ժամանակ, մենք ցոյց ենք տալիս, թէ յոյն չենք դնում ոչ մեր պիտի և ոչ մարդոց օգնութեան վերայ, այլ ապաւինում ենք միայն Աստուծու օգնութեանը, որ մեզ Քրիստոսի Սուրբ Խաչի զօրութիւնով հեռու պահէ ամեն տեսակ ձախորդութիւններից:

ԱՂՕԹՔԻ ՏԵՂԸ, ԺԱՄԱՆԱԿԸ ԵՒ ԱՍԵՆՈՒ ԿԱՐԳԸ

Աստուած գտնվում է ամեն տեղ. նա ամեն տեղ լսում և տեսնում է մեզ: Այս պատճառով կարելի է աղօթել ոչ միայն Աստուծու անունը նուիրած սուրբ տաճարներում, այլ և ամեն տեղ: Քրիստոնեաներից ոմանք սովորութիւն ունին օծուած պատկերներ պահել տան մէջ՝ որոշեալ տեղը, սենեակների անկիւններում, երբեմն առանձին պահարաններում, դէպի որը դարձնելով իրանց երեսները՝ աղօթում են: Հայերս այդ սովորութիւնը չունինք, օծուած պատկերներն եկեղեցումն ենք պահում իբրև նուիրական առարկայ, որին արժան չէ տունը:

Սուրբ պատկերները ծառայում են մեզ նրա համար, որ նայելով նրանց՝ յիշեն նրանց նախատիպն և ուշագրօթիւնով ու երկիւզածութիւնով աղօթենք: Այս պատկերները, նայելով մեր շերտեւանութեան և կարողութեան, շատ անգամ զարդարում ենք զանազան զարդերով և նրանց առաջ վառում ենք կանթեղներ ձիթով և մեղրամուկ: Լոյսը, որ վառվում է պատկերների առաջ, արտայայտում է մեր հաւատի լոյսը և մեր

սիրոյ տաքութիւնը:

Մենք Աստուծոց կարող ենք ստանալ բոլոր հարկաւոր բաները մեր կեանքի համար: Նա ամեն ըզուրիշ տալիս է Իր ողորմութիւնը: Նրա մեծ գործերը մենք մշտապէս տեսնում ենք: Ուրեմն մենք միշտ կարեք ունինք խնդրելու Աստուծուն շնորհակալութիւն անելու, և փառաբանելու Նրան. հետեապէս և միշտ պէտքէ աղօթենք Նրան: Բայց որովհետեւ շատ ժամանակ է հարկաւոր լինում երկրաւոր կեանքի պիտոյքները հոգալու համար, ուստի աղօթելու որոշեալ ժամերը հետեւեալներն են, ա)՝ առաւօտեան, երբ քնից զարթնում ենք. բ)՝ օրուայ ընթացքում, այն է՝ գործի (աշխատանքի կամ ուսման) սկսելու և վերջացնելու ժամանակ. հաց ուտելուց առաջ և վերջը և գ) գիշերը՝ քնելուց առաջ:

Աղօթելիս մենք օւղիղ և երկիւղածութիւնով կանգնում ենք, եթէ պատկեր կայ, պատկերի առաջ, և եթէ ոչ՝ երեսներս դէպի արևելք դարձնելով և խաչակնքելով ուշադրութիւնով և առանց շտապելու՝ ասում ենք մեր աղօթքները: Աղօթքը վերջացնելուց յետոյ դարձեալ խաչակնքում ենք երեսներս և երկրպագութիւն տալիս:

ԱՂՕԹՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՌՕՏ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՀԱՄԱՌՕՏ ՓԱՌԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

„Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հօգւոյն Սրբոյ. Ամէն.“

Հօր, Որդու և Սուրբ Հոգու անունով (օգնութիւնով) Ամէն:

Այս խօսքերով ենք մենք—քրիստոնեաներս՝ սկսում մեր գործը և՝ արտասանելով սուրբ Երրորդութեան անունը արտայայտում ենք մեր հաւատը, որ ամենայն ինչ կամենում ենք գործել Աստուծու օգնութիւնով:

Աստուծուն մենք անուանում ենք Հայր, Որդի և Հօգի Սուրբ, որովհետեւ Նա էութիւնով մի է, իսկ անձնաւորութիւնով՝ երեք: Առաջին անձն է Հայր, երկրորդը՝ Որդի և երրորդը՝ Հօգի Սուրբ: Այդ երեք անձինքն ունին մի անուն—Աստուած: Նրանք ունին հաւասար զօրութիւն, պատիւ և կազմում են մի էութիւն (գոյութիւն): «Ամէն» խօսքը նշանակում է ճշմարիտ, այդպէս, թող լինի այդպէս:

№ 2. ԱՂՕԹՔ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԽԱՉԵԼՈՒԹԵԱՆ

Սուրբ Աստուած, Սուրբ և Հօգ, Սուրբ և Անմահ, որ խաչեցար վասն մեր, ողորմեա մեզ—(երեք անգամ):

Սուրբ Աստուած, Սուրբ և Հօգ (գօրեղ), Սուրբ և Անմահ, որ խաչուեցար մեզ համար, ողորմիր մեզ:

Այս աղօթքը՝ ըստ աւանդութեան՝ ասուած է Քրիստոսի խաչից իջեցնելու ժամանակ, ուստի և ասվում է՝ ի դէմս Աստուծու Որդու:

Սուրբ և Աստուած ենք անուանում Նրան, որովհետեւ Նա Աստուծու Որդի է և ինքն էլ Աստուած է, և չկայ Նրա մէջ ոչինչ մեղք: Հօգ ենք անուանում, որովհետեւ Նա ամենակարող է և յաղթեց մահուան:

Անհատ եւր անուանում, որովհետեւ նա յաւիտենա-
կան է, և թէպէտ մարմնով մեռաւ, բայց Աստուծու-
թիւնով անմահ է և Հօր Աստուծու և Սուրբ Հոգու
հետ եակից:

Այս աղօթքով մենք խնդրում ենք Աստուածոր-
դուց, ա)՝ որ Իր Խաչի և մահուան արդիւնքով ներքէ
մեր մեղքերը, մաքրէ մեր հոգին և սրբէ մեր սիրտը:
Մեզք են — անուանում մեր այն խօսքերը, ցանկու-
թիւնները, խորհուրդները և գործերը, որոնք հակա-
ռակ են Աստուծու կամքին. և բ)՝ խնդրում ենք, որ
եբրե Տէր և սղորմած Փրկիչ — ողորմի և օգնի մեզ:

№ 3. ՏԵՐՈՒՆԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔ

Հայր մեր, ո՛ր յերկինս ես, սուրբ եղիցի
անուն Քո: Եկեսցէ արբայութիւն Քո: Եղի-
ցին կամք Քո, որպէս յերկինս և յերկրի:
Զհաց մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր:
Եւ Թո՛ղ մեզ զպարտիս մեր որպէս և մենք
թողո՛ւք մերոց պարտապանաց: Եւ մի տա-
նիր զմեզ ի փորձութիւն, այլ փրկեա՛ զմեզ
ի չարէ: Զի Քո է արբայութիւն և զօրու-
թիւն և փառք յաւիտեանս: Ամէն:

Մեր Հայր, որ երկնքում ես, սուրբ լինի քո անունը
Քայ Քո թագաւորութիւնը: Լինի Քո կամքը՝ ինչպէս երկնքումը
այնպէս էլ երկրիս վերայ: Մեր ամենօրուայ հացը այսօր էլ

տուր մեզ: Մեր պարտքը թո՛ղ մեզ, ինչպէս որ մենք էլ մեր
պարտապաններին ենք թողնում, Մի ձգիր մեզ փորձանքի
մէջ, այլ ազատիր մեզ չարից: Որովհետեւ Քոնն է թագաւո-
րութիւնը, զօրութիւնը և փառքը յաւիտեանս: — Ամէն

Այս աղօթքը անուանվում է Տէրունական, որով-
հետեւ մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսը սովորեցրեց: Այս ա-
ղօթքը՝ սկսվում է կոչումով, բաղկացած է եօթն խորնո-
ւածներից և վերջանում է փառաբանութիւնով:

Կոչումն է. «Հայր մեր, որ յերկինս ես»:
Մենք անուանում ենք Աստուծուն Հայր, ա), որովհետեւ
նա իր ողորմութիւնով մեզ — քրիստոնէականերիս — որդի
անուանեց. բ), նա մեզ սիրում է ինչպէս հայր և մեր
բոլոր բարի գործերում միշտ օգնում է: Մրա համար
պէտք է դիմենք նրան սիրով և յոյսով, ինչպէս երե-
խաներն՝ իրանց հօրը:

Մենք Աստուծուն անուանում ենք Երկնաւոր Հայր
այն պատճառով, որ նա — թէև ամեն տեղ է, բայց Իր
փառքի աթոռն ունի երկնքում, ուր լինում են սուրբ
հրեշտակները: Բացի Այդ՝ յիշեցնում է մեզ, որ աղօ-
թելիս պէտք է թողնենք երկրային բաները և մտա-
ծենք միայն երկնայինի մասին

Առաջին խնդրումք. — «Սուրբ եղիցի անուն
Քո»: Աստուծու անունը միշտ սուրբ է, բայց այս խօս-
քերով մենք խնդրում ենք, որ, նա (անունը) սուրբ
լինի և մեր մէջ: Այս լինում է, երբ մենք Աստուծու
խօսքը պահում ենք սուրբ և հետևելով նրան, ապրում
ենք մաքուր սրտով: Իսկ ով Աստուծու խօսքին հակա-
ռակ է սովորցնում և ապրում, նա անպատվում է նրա
սուրբ անունը մեր մէջ:

Երկրորդ խնդրուածք.—, **Նկեցէ արքայութիւն Քո:** Այս խօսքերով մենք խնդրում ենք, որ մեր երկնաւոր Հայրն ուղարկէ մեզ իր Ս. հոգին, որ մենք նրա շնորքով հաւատանք նրա սուրբ խօսքին, ապրենք նրա կամքի համաձայն և լինենք քրիստոնէականեր ոչ միայն անունով, այլ և կեանքով:

Երրորդ խնդրուածք.— **Նղիցին կամք Քո որպէս յերկինս և յերկրի:** Այս խօսքերով մենք խնդրում ենք Աստուծուն ա), որ Նա օգնէ մեզ կատարելու այս երկրում նրա սուրբ կամքը այնպէս, ինչպէս հրեշտակները կատարում են երկնքում: բ), Հեռացնէ մեզանից չար խորհուրդը, և չար կամքը, որոնք հակառակ են նրա բարի և ողորմած կամքին և չեն թողնում մեզ սուրբ պահել նրա անունը, և գ), պատրաստականութիւն ենք յայտնում ստանալու նրանից այն ամենը, ինչ որ նրան յաճելի կլինի մեզ տալու համար:

Չորրորդ խնդրուածք.—, **Ձ հաց մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր:** Այս խօսքերով մենք խնդրում ենք, որ Աստուած տայ մեզ ամեն օրուայ կարևոր պիտոյքները մեր գոյութեան համար՝ թէ մարմնաւոր, օր. ուտելիք, խմելիք, հանդերձ, բնակարան. դաշտ, անասուններ, ընտանիք, որդիք, հաւատարիմ, ծառայ, լաւ եղանակ, առատութիւն, խաղաղ կեանք, առողջութիւն, բարի անուն, բարի բարեկամներ, հաւատարիմ հարեաններ և այլն. և թէ հոգևոր, օր. Աստուծու խօսքը—և Քրիստոսի Ս. Մարմնոյ և Արեան հաղորդութիւն:

Հինգերորդ խնդրուածք.—, **Նւ թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեր թողումք մերոց**

պարտապանաց: Այստեղ պարտք նշանակում է մեղք: Մենք պարտաւոր ենք կատարել Աստուծու պատուիրանները և երբ չենք կատարում, նշանակում է—մնում ենք նրան պարտական. իսկ «մեր պարտապաններ» անուանւում են այն մարդիկ, որոնք օրը է բանով մեղաւոր են մեր առաջ: Այս աղօթքի մէջ խնդրում ենք, որ Նա ողորմաճաբար ների մեր մեղքերը—պակասութիւնները և խոստանում ենք մենք էլ մեծահոգութիւնով ներել մեր առաջ մեղաւորներին և բարութիւն անել: Սրանից հետևում է, եթէ մենք չներենք, Աստուածն էլ մեզ չի ների:

Վեցերորդ խնդրուածք.—, **Նւ մի տանիր զմեզ ի փորձութիւն:** Փորձութիւն անուանվում են կեանքի այն դէպքերը, որոնց ժամանակ կարող ենք մենք ընկնել յուսահատութեան, խաբէութեան, թերահաւատութեան և ուրիշ վատ և արատ բերող մեղքերի մէջ: Այս փորձութիւնները յառաջ են գալիս մեր մարմնական թուլութիւնից, մարդոց վատ օրինակներից և դայթակղութիւնից: Մենք խնդրում ենք Աստուծուն, որ Նա հեռացնի մեզանից այդպիսի փորձութիւնները: Բայց եթէ Աստուծուն հարկաւոր է փորձութիւններով հաստատել մեր հաւատը և ամրացնել մեզ բարի կեանքի մէջ, այն ժամանակ խնդրում ենք, որ Նա օգնէ մեզ յաղթել նրանց և չընկնել մեղքի մէջ:

Եօթներորդ խնդրուածք.—, **Այլ փրկեա՛ զմեզ ի չարէ,** Այս խօսքերով մենք խնդրում ենք Աստուծուն, որ Նա ազատէ մեզ ամենաեւսակ չարութիւնից, ձախորդութիւններից, դժբաղդութիւններից և պատահած ժա-

մանակ պաշտպանի մեզ, որ բարի վերջաւորութիւն ունենայ:

Փառաբանութիւն. — Զի Քո է արքայութիւն և զօրութիւն և փառք յաւիտեանս: Ամէն,,: Այս խօսքերով մենք փառաբանում ենք և յոյս ունենք ստանալու մեր խնդրուածները: Որովհետև այսպիսի խնդրուածները հաճելի են նրան և լսելի կ' լինեն: Նա ինքը պատուիրեց մեզ այսպէս աղօթել և խոստացաւ լսել մեզ:

№ 4. ԱՂՕԹՔ ԴԱՍԻՑ ԱՌԱՋ

Ամենաբարի Աստուած, առաքեա առ մեզ զչնորհս Հոգւոյդ Քո սրբոյ, զի պարգևեսցէ մեզ զմիաս և կազդուրեսցէ զզօրութիւնս հոգւոյ մերոց, որպէս զի մենք ընդունելով զաւանդեալ մեզ ուսմունս, զարգասցուք Քեզ ստեղծողիդ մերում ի փառս, ի մխիթարութիւն ծնողաց մերոց, յօգուտ եկեղեցւոյ և Հայրենեաց:

Ամենաբարի Աստուած, ուղարկիր դէպի մեզ Քո սուրբ Հոգու շնորքը, որ մեզ միտք պարգևէ և գօրացնէ մեր հոգևոր կարողութիւնները, որպէս զի մենք ընդունելով մեզ սուած ուսմունքը, մեծանանք Քեզ ստեղծողիդ փառք տալու, մեր ծնողներին մխիթարելու և եկեղեցուն ու Հայրենիքին օգտակար լինելու:

Այս աղօթքով Մենք Աստուծուն անուանում ենք ամենաբարի, որովհետև Նա մեզ համար միշտ բարի է ցանկանում և խնդրում ենք, ա), որ Նա ուղարկէ մեզ շնորհք, այն է՝ Սուրբ Հոգու ոյժ, բ), խոստովանում ենք, որ Սուրբ Հոգու շնորհքը տալիս է հոգևոր զօրութիւն, այն է՝ միտք, յիշողութիւն, ուշադրութիւն և գօրացնում է նրանց, որոնք հարկաւոր են ուսումնասութեան ժամանակ և գ), յայտնում ենք, թէ մենք ուսում ենք առնում և մեծանում, որ մեր բարի գործերով մեր Ստեղծողին փառք տանք, մեր ծնողներին մխիթարենք և մեր եկեղեցուն ու Հայրենիքին օգուտ բերենք:

№ 5. ԱՂՕԹՔ ԴԱՍԻՑ ՅԵՏՈՑ

Քոհանամք զՔէն, Արարիչ, զի արժանի արարեր զմեզ շնորհաց Քոց՝ ընդունելութեան ուսմանս: Օրհնեա զմեծաւորս, զծնողս և զուսուցիչս մեր, որ առաջնորդեն մեզ ի գիտութիւն բարութեան և տուր մեզ կարողութիւն ի շարունակութիւն ուսմանս այսօրիկ:

Ենորհակալ ենք Քեզանից, Արարիչ, որ քո սուրբ շնորքով արժանացրիր մեզ ուսմունք ստանալու: Օրհնիր մեր մեծաւորներին, ծնողներին և ուսուցիչներին, որոնք առաջնորդում են մեզ բարի բաներն իմանալու: Եւ տուր մեզ կարողութիւն՝ շարունակելու այս ուսումը:

Այս աղօթքով մենք դաւնում ենք դէպի մեր Արարիչ Աստուածը և շնորհակալութիւն ենք յայտնում նրան,

որ իր ողորմութիւնով մեզ արժանացրեց ուսում ստանալու. ապա խնդրում ենք, ա), որ նա օրհնի մեր մեծերին, ծնողներին և ուսուցիչներին, որոնք օգնում են մեր ուսման և առաջնորդում են մեզ դէպի բարին և բ), որ տայ մեզ ոյժ և կարողութիւն, որպէս զի այսուհետև էլ շարունակենք մեր ուսումը:

№ 6. ԱՂՕԹՔ ՃԱՇԻՑ ԱՌԱՋ

Աչք ամենեցուն ի Քեզ, Տէր, յուսան և Դու տաս զկերակուր նոցա ի ժամու. բանաս զձեռս Քո և լցուցանես զամենեսեան քաղցրութեամբ կամօք Քովք:

Ամենքի աչքերը դէպի քեզ են նայում, Տէր, և Դու տալիս ես նրանց կերակուր ժամանակին. բաց ես անում Քո ձեռքը և լիացնում ես ամենքին Քո ողորմութիւնով:

Այս աղօթքով մենք դարձնում ենք մեր աչքերը Աստուծուն, խոստովանում և ընդունում ենք, որ նա մեր Տէրն է և ինչպէս հայր, ամեն ժամանակ հոգում է մեր մարմնական կերակրի մասին: Ընդունում ենք նաև, որ նա ողորմած է և ամենքին իր ողորմութիւնով տալիս է, ինչ որ հարկաւոր է:

№ 7. ԱՂՕԹՔ ՃԱՇԻՑ ՅԵՏՈՅ

Տէր Յիսուս, լցաք ի բարութեանց Քոց, Տացուք զոհութիւն Տեառն Աստուծոյ մերոյ,

Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ: Զլիութիւն սեղանոյս անհատ և աննուազ արասցէ Քրիստոս Աստուած մեր, որ զմեզ կերակրեաց և լիացոյց՝ Նմա փառք յաւիտեանս. Ամէն:

Տէր Յիսուս, լիացանք Քո բարութիւնով. Ուրեմն շնորհակալ լինենք մեր տէր Աստուծոց—Հօրից, Որդուց և Սուրբ Հոգուց: Մեր Քրիստոս Աստուածը, որ մեզ կերակրեց և լիացրեց, թող անպակաս անէ այս սեղանի լիութիւնը. Նրան է վայելում փառք յաւիտեանս: Ամէն:

Այս աղօթքով մենք նախ՝ շնորհակալութիւն ենք անում մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսին այն բանի համար, որ նա մեզ կերակրեց իբր երկրաւոր բարիքներով և ապա շնորհակալութիւն անելով և փառք տալով սուրբ Երրորդութեանը, խնդրում ենք, որ միշտ անպակաս անի մեզանից իր ողորմութիւնը:

№ 8. ԱՂՕԹՔ (ԺԱՄԱՄՈՒՏ) ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ

Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց՝ մահուամբ զմահ կոխեաց և յարութեամբն իւրով մեզ զկեանս պարգևեաց. նմա փառք յաւիտեանս: Ամէն

Քրիստոս յարութիւն առաւ մեռելներից, իր մահով մահուան յաղթեց և իր յարութիւնով մեզ կեանք տուեց. Նրան յաւիտեանական փառք: Ամէն:

Այս աղօթքով մենք խոստովանում ենք և ընդունում, ա), որ Քրիստոսը յարութիւն առաւ մեռելներից, այսինքն՝ թէև նա մեռաւ մարմնով, բայց երրորդ օրը կենդանացաւ, և բ), նա իր մեռնելով՝ մահը ոչնչացրեց և ցոյց տուեց, որ մենք ևս, յուսով մեռնելով, դարձեալ պէտք է կենդանանանք, յարութիւն առնենք, և դորանով նա մեզ նոր կեանքի արժանացրեց:

№ 9. ԱՂՕԹՔԻ ԹՄԳԱՒՈՐԻ ՀՍՄԱՐ

Տէր Աստուած մեր, կեցն՛ զամենաբարեպաշտ թագաւորն և զԿայսր ամենայն Ռուսաց զՆիկոլայ Ալեքսանդրովիչն: Զօրացո՛ զՆա, օգնեան՛ զաւակաց և զօրաց՛ Նորա՛ պահելով զամենեսին ի խաղաղութեան:

Տէր Աստուած մեր, կեանք տուր ամենաբարեպաշտ թագաւորին և ամենայն Ռուսաց Կայսր Նիկոլայ Ալեքսանդրովիչին. Զօրացրու՛ Նրան, օգնիր՛ Նրա զաւակներին և զօրքերին և ամենքին պահպանիր խաղաղութեան մէջ:

Այս աղօթքով մենք խնդրում ենք մեր Տէր Աստուծուն, թագաւորների թագաւորին, որ նախ՛ կեանք տայ ամենայն Ռուսաց ամենաբարեպաշտ թագաւոր-Կայսր Նիկոլայ Ալեքսանդրովիչին. երկրորդ՝ զօրացնի Նրան իր թշնամիների դէմ. երրորդ՝ օգնի Նրա զաւակներին և զօրքերին և չորրորդ՝ Նրա հովանաւորութեան տակ գտնուած բոլոր ժողովրդին պահպանի խաղաղութեան մէջ:

№ 10. ԱՂՕԹՔԻ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ

Անկանիմք առաջի Քո, սուրբ Աստուածածին, և աղաչեմք զանարատ զԿոյսո՛: Բարեխօսեան՛ վասն անձանց մերոց և աղաչեան՛ զմիածին Որդիդ, փրկել զմեզ ի փորձութիւնէ և յամենայն վտանգից մերոց:

Ընկնում ենք Քո առաջ, սուրբ Աստուածածին և աղաչում ենք անարատ Կուսիդ: Բարեխօսիր մեզ համար և խնդրիր Քո Միածին Որդուն, որ փրկէ մեզ փորձանքից և ամեն տեսակ վտանգներից:

Այս աղօթքի մէջ մենք սուրբ Կոյս Մարիամին առնուանում ենք ա), Աստուածածին, որովհետև նա ծնաւ Յիսուսին, որ էր Աստուած և մարդ, անարատ, որովհետև նա սուրբ էր, մեղք չունէր. բ), ընկնելով և երկրորդականելով Նրան՝ խնդրում ենք, որ բարեխօսի մեզ համար և աղաչի իր Միածին Որդուն, որ փրկէ մեզ ամեն տեսակ փորձանքներից և մեզ վրայ գալիք վտանգներից. գ), Միածին ենք առնուանում Յիսուսին, որովհետև Աստուած բացի նրանից ուրիշ որդի չունի ըստ էութեան, ինչպէս սուրբ Կոյս Մարիամն էլ ուրիշ որդի չունի ըստ մարդկութեան:

№ 11. ԱՂՕԹՔԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

Քոհանամք զՔէն. Տէր Աստուած մեր, որ զարթուցեր զմեզ ի հանգստենէ՛ ընդ

չնորհիւ ողորմութեան Քո: Զարթո՛ զմիտս մեր արդարութեամբ առ Քեզ, Տէր Աստուած մեր, զի տեսցեն աչք մեր զփրկութիւն Քո, եկեսցէ և բնակեսցի առ մեզ Աստուածութիւն Քո և ողորմութիւն Քո հովանի և պահապան լիցի ի վերայ պաշտօնէից Քոց: Եւ զմեզ զճառայսս Քո արժանի արա ի տուէ և ի գիշերի և յամենայն ժամու միշտ խորհիլ ի սէր պատուիրանաց Քոց և զոհանալով փառաւորել զՀայր և զՈրդի և զՍուրբ Հոգիդ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից: Ամէն:

Շնորհակալ ենք Քեզանից, Տէր Աստուած մեր, որ Քո ողորմութեան շորհիւ զարթեցրիր մեզ քնած տեղից: Զարթեցրո՛ւ մեր միտքը արդարութիւնով դէպի Քեզ, Տէր Աստուած մեր, որ մեր աչքերը տեսնեն Քո փրկութիւնը, գայ և բնակուի մեր մէջ Քո Աստուածութիւնը և Քո ողորմութիւնը հովանի և պահապան լինի քո ծառաների վրայ: Եւ մեզ՝ ծառաներիդ էլ արժանի արն գիշեր և ցերեկ և ամեն ժամանակ Քո պատուիրանների վրայ մտածել և շնորհակալութիւնով փառաւորել Հօրը, Որդուն և Սուրբ Հոգուն այժմ և միշտ և յաւիտեանս: Ամէն:

Այս աղօթքով մենք շնորհակալութիւն ենք յայանում մեր Տէր Աստուծուն, որ Նա իր ողորմութիւնով զարթեցրեց մեզ քնից. յետոյ խնդրում ենք—1), որ Նա զարթեցնի և մեր մտաւոր աչքերը, որ տեսնենք Նրա մեզ

տուած բարիքներն ու ողորմութիւնը՝ 2), որ մաքուր պահենք մեր սիրտը, որ Աստուած գայ և բնակուի Նրա մէջ և՛ տեսնելով մեր բարի գործերը՝ ողորմի և պահպանի մեզ ամեն տեսակ փորձանքներից և 3), որ միտք, կարողութիւն և շնորհք տայ մեզ, որ ամեն ժամանակ Նրա պատուիրանները աչքի առաջ ունենանք ու կատարենք և՛ հասկանալով մեր որդիական պարտականութիւնները, փառք տանք և շնորհակալ լինենք Նրանից:

№ 12. ԱՂՕԹՔ ԵՐԵՎՈՅԵԱՆ

Տէր Աստուած մեր, Դու պահե՛ս զմեզ խաղաղութեամբ ի գիշերիս յայսմիկ և յամենայն ժամանակի. ընդ սուրբ երկիւղ Քո բեռեալ պահե՛ս զմիտս և զխորհուրդս մեր, որպէս զի յամենայն ժամ Քե պահպանեալ լիցուք յորոգայթից թշնամոյն և Քեզ հանցուք զօրհնութիւն և զփառս Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից: Ամէն:

Տէր Աստուած մեր, Դու պահիր մեզ խաղաղութիւնով այս գիշեր եւ ամեն ժամանակ: Քո ս. երկիւղիդ մէջ հաստատ պահիր մեր միտքը և խորհուրդը, ու ամեն ժամանակ անփորձ և ազատ լինենք թշնամու որոգայթից: Եւ Քեզ—Հօրդ, Որդուդ և Սուրբ Հոգուդ—տանք օրհնութիւն և փառք այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից, Ամէն:

Այս ազօթքով մենք՝ Աստուծուն Տէր անուանելով, խնդրում ենք. 1), որ մեզ խաղաղութեան մէջ պահի թէ գիշեր և թէ ամեն ժամանակ. 2), մեր միաքը և խորհուրդը իր սուրբ երկիւղի մէջ պահի, որ կարողանանք անվտանգ պահպանուել թշնամու որոգայթից և 3), խոստանում ենք միշտ օրհնութիւն և փառք տալ Սուրբ Երրորդութեան:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍԸ

ԳԼՍԵՒՈՒ ՏՕՆԵՐԻ ՀՄՄԸՈՍ ՊԵՏՄՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

№ 1. ՄԱՐԻԱՄ ՍՈՐԲ ԿՈՒՍԻ ԾՆՈՒՆԳԸ

Նազարէթ քաղաքում կենում էին երկու բարեպաշտ ամուսիններ՝ Յովակիմ և Աննա: Երկուսն էլ Դաւթի ցեղից էին: Նրանք որդի չունէին և այս բանը շատ էր տրտմեցնում նրանց: Այս պատճառով նրանք իրանց ազօթքի մէջ խնդրում էին Աստուծուն, որ մի որդի տայ և ուխտ դրեցին—եթէ Աստուած կատարի նրանց խնդիրը, ընծայեն նրան Աստուծուն: Աստուած լսեց նրանց ազօթքը և տուեց մի աղջիկ. Նրան անուանեցին Մարիամ:

Այս տօնը կատարվում է Սեպտ. 8-ին:

№ 2. ԵՐԵՔ ՏԱՐԵԿԱՆ ԸՆԾԱՅՈՒՄՆ ՏԱՃԱՐԻՆ

Երբ Սուրբ Կոյս Մարիամն երեք տարեկան դարձաւ, ծնողները տարան Նրան Երուսաղէմ Աստուծուն ընծայելու, Քաշանայապետն ընդունեց նրան և օրհնեց: Տաճարի շուրջը շատ բնակարաններ կային, որտեղ կենում էին բարեպաշտ այրիներ, կոյսեր և Աստուծուն նուիրուած մանուկներ: Այստեղ Յովակիմ և Աննան թողին Մարիամին: Մարիամը մեծանում էր և պարապում էր ազօթքով, Սուրբ Գիրքը կարդալով և ձեռագործով:

Այս տօնը կատարվում է Նոյեմբերի 21-ին:

№ 3. ՍՈՒՐԲ ԿՈՅՍ ՄԱՐԻԱՄԻ ԱՒԵՏՈՒՄԸ

Սուրբ Կոյս Մարիամը դեռ տաճարումն էր, որ Նրա ծնողները վախճանուեցան. Նա մնաց որբ: Երբ Նա 14 տարեկան դարձաւ, Նրա դաստիարակները կամեցան Նրան ամուսնացնել, Բայց Նա ասաց, որ ուխտել է Աստուծուն—միշտ կոյս մնալ: Այն ժամանակ բաշանաները յանձնեցին Նրան իր ազգական ծերունի Յովսէփին, որին յայտնեցին և Սուրբ Կոյս Մարիամի ուխտը:

Ծերունի Յովսէփը հիւն էր և բնակվում էր Գալիլիայի Նազարէթ քաղաքում: Սուրբ Կոյս Մարիամը գնաց նրա տուն և բնակուեց այնտեղ:

Մի անգամ, երբ Սուրբ Կոյս Մարիամն աղօթում էր, Գաբրիէլ հրեշտակապետն երեւաց նրան և ասաց. «Ուրախացիր Մարիամ, Տէրը բեղ հետ է. օրհնուած ես Դու կանանց մէջ: Սուրբ Հոգին կգայ Քո վերայ և Բարձրեալի (Աստուծու) զօրութիւնը հովանի կլինի Քեզ: Դու Որդի կունենաս և կանուանես Նրան Յիսուս: Նա կը լինի Մեծ և Բարձեալի Որդի կը կոչուի: Աստուած կը տայ Նրան Դաւթի աթոռը և Նրա թագաւորութիւնը վերջ չի ունենալ»: Սուրբ Կոյս Մարիամը խոնարհութիւնով պատասխանեց. «Թող այդպէս լինի»: Հրեշտակը հեռացաւ:

Այս տօնը կատարվում է Ապրիլի 7-ին:

№ 4. ԲՐԻՍՏՈՍԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

Քրիստոսի ծննդեան ժամանակ Օգոստոս Կայսրը կամեցաւ աշխարհագիր անել: Նա հրամայեց, որ իւրաքանչիւր հրէայ գնայ

իր հայրենի քաղաքը: Յովսէփը և Ս. Կոյս Մարիամը Դաւթի ցեղից էին և գնացին Նազարէթից Բեթղեհէմ: Նրանք քաղաքի մէջ իջնելու տեղ չը գտան և բնակուեցան մի այրի մէջ, որտեղ հովիւները պահում էին իրանց ոչխարները ցուրտ և անձրևային եղանակներին: Այդ այրի մէջ գիշերը Սուրբ Կոյս Մարիամը ծնաւ իր Միածին Որդի Յիսուսին: Նա փաթաթեց Նրան խանձարրում և դրեց մսուրի մէջ:

Այդ գիշեր Բեթղեհէմցի հովիւները պահում էին իրանց ոչխարները դաշտում: Տիրոջ հրեշտակն երևաց նրան և ասաց. Մի վախենաք, ես աւետում եմ ձեզ մեծ ուրախութիւն. — Դաւթի քաղաքի մէջ ձեզ համար Փրկիչ ծնաւ: Եւ այս կը լինի ձեզնչան, — դուք կը գտնէք Մանուկին խանձարրում փաթաթած և մսուրի մէջ դրած»: Այդ միջոցին յանկարծ շատ հրեշտակներ երևեցան երկնքում և սկսեցին երգել. «Փառք Աստուծուն երկնքումը, երկրի վրայ խաղաղութիւն և մարդկանց մէջ ուրախութիւն»: Երբ հրեշտակները վերացան երկինք, հովիւները գը-

նացին և՛ ինչպէս հրեշտակն ասել էր, զը-
տան Մանուկին խանձարրում փաթաթած և
մսուրի մէջ դրած: Երկրպագութիւն տուին
և յետ դարձան:

Այս տօնը կատարվում է Յունվարի 6-ին:

№ 5. ՏԵՍՈՒՆԸՆԴԱՌԱՋ

Հրէաները Մովսէս մարգարէի օրէնքով
իրանց արու անդրանիկ զաւակներին՝ ծնըն-
դից յետոյ՝ քառասներորդ օրը, տանում էին
Երուսաղէմի տաճարը՝ Տիրոջը ներկայաց-
նելու: Նրանք այս պարտաւորութիւնը կա-
տարելիս մատուցանում էին և զո՛հ, հա-
րուստներն արջառ կամ գառը, իսկ աղբատ-
ները—մի զոյգ տատրակ կամ աղաւնի:

Երբ Յիսուս քառասուն օրական դար-
ձաւ, Մարիամ Սուրբ Կոյսը և Յովսէփը տա-
րան Նրան Երուսաղէմի տաճարը: Նրանք
իրանց հետ վերցրին մի զոյգ աղաւնի: Այդ
միջոցին Երուսաղէմում կենում էր մի ծե-
րունի արդար մարդ, Սիմէօն անունով: Սուրբ
Հոգին յայտնել էր Նրան, որ Նա չի մեռ-
նիլ, մինչև Քրիստոսին չտեսնի: Երբ Մա-
նուկին բերին տաճար, Սիմէօնը Սուրբ Հո-

գով իմացաւ: Նա դուրս եկաւ Մանուկի
առաջ, զիրկն առաւ Նրան, փառք տուեց
Աստուծուն և ասաց. «Տէր այժմ Քո խօս-
քիդ համեմատ արձակիր Քո ծառայիդ, ո-
րովհետև իմ աչքերը տեսան Փրկչին, Որին
պատրաստեցիր ժողովրդի համար»: Յովսէփը
և Մարիամը զարմանում էին այս խօսքերի
վրայ: Տաճարում կար և մի կին՝ Աննա ա-
նունով: Սա մարգարէուհ էր: Սա էլ փառա-
բանում էր Աստուծուն և ամենին ասում,
թէ այս մանուկը խոստացեալ Փրկիչն է:

Այս տօնը կատարվում է Փետրվարի 14-ին:

№ 6. ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՄԿԻՏՈՒԹԻՒՆԸ

Յորդանան գետի ափի մօտ բնակվում
էր մի մարգարէ՝ Յովհաննէս անունով: Նա
բարոգում էր ժողովրդին և ասում. «Ապաշ-
խարեցէք, մօտեցէլ է երկնքի արբայութիւնը
(Քրիստոս): Նրա մօտ գալիս էին ամեն կող-
մից մարդիկ և՛ որոնք իրանց մեղքերը խոս-
տովանում էին, Յովհաննէսը մկրտում էր
նրանց Յորդանանի մէջ:

Երբ Յիսուս երեսուն տարեկան դարձաւ,
Նազարէթից եկաւ Յովհաննէսի մօտ՝ մկր-

տուելու: Յովհաննէսը հրաժարուեց Նրան մկրտելուց և ասաց. «Ես պէտք է Քեզանից մկրտուեմ, Դու ինձ մօտ ե՞ս գալիս»: Բայց Յիսուսը պատասխանեց. «Թո՛ղ տուր, որովհետև այսպէս պէտք է կատարուի ամեն արդարութիւն»: (Այսինքն՝ դու պէտք է մկրես ինձ): Յովհաննէսը թո՛ղ տուեց: Երբ Յիսուսը մկրտուեց, շուտով դուրս եկաւ ջրից. երկինքը բացուեց և Սուրբ Հոգին ազանու կերպարանքով իջաւ Նրա վրայ: Երկինքից էլ ձայն լսուեց, թէ «Դա է իմ սիրելի Որդին, Որին ես հաւանեցի»:

Այս տօնը կատարվում է Յունվարի 6-ին.

№ 7. ԱՅԼԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ ՏԵԱՌՆ

Յիսուս կամեցաւ ցոյց տալ իւր Աստուածային փառքն իւր աշակերտներին: Նա վեր առաւ իւր հետ Պետրոսին, Յակովբոսին և Յովհաննէսին, բարձրացաւ թափոր լեռուր և սկսեց աղօթել: Աշակերտները յոգնած լինելով՝ բնեցան: Երբ զարթեցան, տեսան, որ իրանց վարդապետը կերպարանափոխուել է: Նրա երեսը փայլումէ ինչպէս արեգակ և շորերն սպիտակ են ինչպէս ձիւն.

Նրա հետ խօսում էին Մովսէս և Եղիա մարգարէները: Պետրոսը հիացած այս բանից՝ բացականչեց. «Վարդապետ, լաւ է մեզ այստեղ լինել. շինենք երեք տաղաւար, մէկը՝ Քեզ, մէկը՝ Մովսէսին և միւսը՝ Եղիային»: Այն ժամանակ մի լուսաւոր ամպ եկաւ և հովանի եղաւ նրանց: Չայն եկաւ ամպից, որ ասում էր. «Դա է իմ սիրելի որդին, Դրան լսեցէք»: Աշակերտներն այս ձայնից սաստիկ վախեցան և վայր ընկան երեսների վրայ: Յիսուս մօտեցաւ նրանց, զարթեցրեց և ասաց. «Վանգնեցէք, և մի վախենաք»: Նրանք բարձրացրին իրանց գլուխներն և տեսան միայն Յիսուսին իւր սովորական կերպարանքով:

Այս տօնը կատարվում է ամառը՝ Յունիս կամ Յուլիս ամսին՝ կիրակի օր:

№ 8. Ծ Ա Ղ Կ Ա Չ Ա Ր Դ

Հրէաներն ամեն տարի կատարում էին Եգիպտոսից դուրս գալու տօնը, որ կոչվում էր Չասիկ: Այդ տօնից վեց օր առաջ Յիսուս եկաւ Բեթանիա գիւղը և այնտեղից ճանա-

պարճ ընկաւ զէպի Երուսաղէմ: Նրա յետեւից գնում էր մեծ բազմութիւն: Երբ Նա հասաւ Չիթենեաց սարը, հրամայեց իր աշակերտներից երկուսին, որ ժտակայ գիւղից մի աւանակ բերեն: Աշակերտները բերին աւանակը, փռեցին նրա վրայ իրանց շորերը և Յիսուս նստեց: Եատերը հաւատացին, որ Յիսուս Դաւթի ցեղից խոստացած Փրկիչն է և սկսեցին պատուել Նրան: Ոմանք արժաւենու ճիւղեր էին կտրում և ճանապարհի վրայ ձգում. ոմանք էլ իրանց շորերը աւանակի ոտքերի տակն էին փռում և այս երգն երգում. «Ովսաննա Դաւթի Որդուն օրհնուած է Տիրոջ անունով եկող Թագաւորը, Ովսաննա բարձրումը»: (փրկիւր, սուր բաղդաւորութիւն, բնակւող բարձում—եղկնում): Քաղաք մտնելու ժամանակ մեծ բազմութիւն զուրս եկաւ Քրիստոսի առաջ և ով Նրան չէր տեսել, հարցնում էր. «Ո՞վ է Սա»: Ժողովուրդը պատասխանում էր. —Սա է Յիսուս, Նազարէթ քաղաքի Մարգարէն:

Այս տօնը կատարւում է Զատիկից մի շաբաթ առաջ,

№ 9. Ա.Ի.Ա.Գ. ՀԻՆԳՇՍԱԲԹԻ.

Բաղարջակերաց տօնի առաջին օրը՝ Յիսուս իւր աշակերտներից երկուսին ասաց, որ Երուսաղէմում մի տան մէջ պատրաստութիւն տեսնեն Զատիկը տօնելու համար: Աշակերտները պատրաստեցին, ինչպէս Յիսուս հրամայել էր:

Երեկոյեան Յիսուս իւր աշակերտներով մտաւ պատրաստուած վերնատունը: Նա ընթրիքից առաջ իւր աշակերտների ոտքերը լուաց՝ խոնարհութեան օրինակ տալով նրանց: Յետոյ նստեց սեղան նրանց հետ և կերակուցեց իրանց: Խօսակացութեան ժամանակ Յիսուս ասաց իւր աշակերտներին. «Ձեզանից մէկը պէտք է մատնէ Ինձ»: Նրանք տարակուսած նայեցին իրար երեսի և սկսեցին երկիւղով մէկ մէկ հարցնել. «Մի՞թէ ես եմ, Տէր»: Յուզան էլ, որ պէտք է մատնէր, ասաց. «Մի՞թէ ես եմ»: Յիսուսը պատասխանեց. «Ի՞նչ ես»: Յուզան իսկոյն զուրս գնաց:

Ընթրիքն ուտելիս Յիսուս վեր առաւ

Հաց, օրհնեց, կտրեց և տուեց աշակերտներին ու ասաց. «Առէք, կերէք, այս է իմ մարմինը: Այս արէք իմ յիշատակի համար»: Յետոյ առաւ բաժակը, գոհացաւ և տուեց նրանց ու ասաց. «Խմեցէք զրանից ամենքդ, այս է իմ՝ Նոր-ուխտի արիւնը, որ շատերի մեղքերի թողութեան համար թափվումէ: Ամեն անգամ երբ խմէք այս բաժակից, յիշեցէք ինձ»: Այսպէս հաստատեց Յիսուս հաղորդութեան Ս. խորհուրդը:

Այս տօնը կատարվում է Զատիկից երեք օր առաջ.

№ 10. ՅԻՍՈՒՍԻ ԽՍՁԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Զատիկի տօնից մի քանի օր առաջ Յիսուս եկաւ Երուսաղէմ: Նրա թշնամիները — հրէաների քահանայապետները, կարգացողները և ժողովրդի ծերերը հաւաքուեցան և խորհուրդ արին, որ սպանեն: Նրանք բռնեցին Յիսուսին և տարան Պիղատոսի մօտ, որ երկրի կառավարիչն էր, և սկսեցին բամբասել ու չարախօսել Նրա մասին, թէ Նա բարոզում և մոլորեցնում է ժողովրդին, Ինքն Իրան Աստուծու Որդի է անւանում

և արգելում է հարկ տալ Վայսեր: Պիղատոսը հրամայեց խաչել Յիսուսին:

Զինուորները տարան Յիսուսին Գողգոթա: Հանեցին Նրա շորերը և խաչեցին: Նրա աջ ու ձախ կողմն էլ խաչեցին երկու աւազակներ: Յիսուսի խաչի վրայ գրուած էր. «Յիսուս Նազովրեցի Թագաւոր հրէից»: Ամենքը ծաղրում էին Նրան, բայց Նա աղօթում էր խաչի վրայ, որ Աստուած ներէ նրանց արածը:

Երբ Յիսուսին խաչեցին, առաւօտեան ժամը ինն էր: Տամներկու ժամին երկրիս երեսը խաւար պատեց և աստղերն երևեցան: Ժամը երեքին Յիսուս աղաղակեց. «Աստուած իմ, Աստուած իմ, ինչո՞ւ թողեցիր ինձ». և մի փոքր ժամանակից յետոյ էլ ասաց. «Ծարաւ եմ»: Զինուորներից մէկը սպունգը թաթախեց քացախի մէջ և եղեգի ծայրով մօտեցրեց Նրա բերանին: Յիսուս քացախն ընդունեց և ասաց. «Հայր, Քո ձեռքն եմ աւանդում իմ հոգին»: Յետոյ զըլուխը խոնարհեցրեց և աւանդեց հոգին:

Այս ժամանակ արեգակը խաւարեց, եր-

կիրը շարժուեց և տաճարի վարագոյրը պատառուեց...: Ներկայ եղող հարիւրապետը և ժողովուրդը տեսնելով այս՝ ասացին. «Արդարև Սա Աստուծու Որդի էր»:

Այս տօնը կատարվում է Սազ-Ուրբաթ օրը:

№ 11. ՅԻՍՈՒՍԻ ԹԱՂՈՒՄԸ

Յովսէփ Արեմաթացին, որ Յիսուսի ծածուկ աշակերան էր, եկաւ Պիղատոսի մօտ և խնդրեց, որ թոյլ տայ իրան Յիսուսի մարմինը խաչից իջեցնել ու թաղել: Պիղատոսը, երբ ստուգեց, որ Յիսուս մեռել է, թոյլ տուեց:

Գողգոթա եկաւ Նիկողիմոսն էլ, որ նոյնպէս Յիսուսի ծածուկ աշակերան էր: Յովսէփը պատրաստեց մաքուր կտաւ, իսկ Նիկողիմոսը բերեց հարիւր լիարի չափ անուշահոտ իւղ: Գողգոթայի մօտ Յովսէփն ունէր մի պարտէզ և այդ պարտիզի մէջ կար մի այր: Յովսէփը և Նիկողիմոսը իջեցրին խաչից Յիսուսի մարմինը, օձեցին և պատեցին կտաւով և զրեցին այրի մէջ, իսկ գերեզմանի դուռը ծածկեցին մի մեծ քարով ու զնացին:

Հրեաների քահանայապետներն եկան Պիղատոսի մօտ և խնդրեցին զինուորներ կանգնեցնել Յիսուսի գերեզմանի մօտ, որ պահպանեն գերեզմանը, որպէսզի Յիսուսի աշակերանները գիշերը չը գողանան Նրա մարմինը և չը տարածեն ժողովրդի մէջ, թէ Նա յարութիւն առաւ: Պիղատոսը հրամայեց զգուշանալ: Նրանք զնացին, կնքեցին գերեզմանի քարը և պահպաններ կանգնեցրին:

Այս տօնը կատարվում է Սազ-Ուրբաթ օրը:

№ 12. ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԸ—ՉԱՏԻԿ

Կիրակի առաւօտեան վաղ Քրիստոսի գերեզմանի մօտ մի մեծ շարժ եղաւ: Տիրոջ հրեշտակն երկնքից իջաւ, գերեզմանի քարը մի կողմը գլորեց և նստեց նրա վրայ: Նրա երեսը փայլակի նման էր և շորերը ձիւնի նման սպիտակ: Այդ ժամանակ Յիսուս յարութիւն առաւ մեռելներից: Պահպանները տեսնելով այս՝ երկիւղից գետին ընկան— ինչպէս մեռածներ: Եւ երբ ուշքի եկան, զնացին, պատմեցին, ինչ որ պատահել էր:

Այս ժամանակ Գալիլիացի կանայք— Մարիամ Մագդաղենացին, Մարիամ Յա-

կովբեանը, Սողոմէն և ուրիշներն եկան Յիսուսի գերեզմանի մօտ, որ օձեն Նրա մարմինը: Նրանք մտան պարտէզ և տեսան, որ բարը գլորած է գերեզմանից: Մարիամ Մագդաղինացին երկիւղից վազեց քաղաք և պատմեց Յիսուսի աշակերտներին: Միւս կանայք մօտեցան այրին և տեսան երկու հրեշտակ, որոնք աւետեցին, թէ Քրիստոս յարութիւն առաւ մեռելներից:

Այս տօնը կատարվում է ս. Չատկին.

№ 13. ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԸ

Քրիստոսի յարութեան քառասներորդ օրը՝ աշակերտները հաւարուեցան վերնատան մէջ: Քրիստոս վերջին անգամ երևաց նրանց և ասաց. «Դուք Երուսաղէմից չը հեռանաք, այլ սպասեցէք Ս. Հոգու գալստեան: Նամի բանի օրից յետոյ կիջնի ձեր վերայ և դուք կստանաք զօրութիւն վկայելու իմ մասին»:
Այս ասելով տարաւ նրանց Ձիթենեաց սարը և այնտեղ պատուիրեց գնալ քարոզել ժողովրդին և մկրտել «Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ»: Ապա բարձրացնելով իւր

ձեռքերը՝ օրհնեց նրանց և համբարձաւ երկինք: Աշակերտները երկրպագութիւն տուին և ուրախութիւնով յետ դարձան Երուսաղէմ:

Այս տօնը կատարվում է Չատկից 40 օր յետոյ:

№ 14. Հ Ո Գ Ե Գ Ս. Լ Ո Ի Ս Տ

Քրիստոսի Համբարձումից յետոյ աշակերտները մնացին Երուսաղէմում: Նրանք ժողովուած էին միասին վերնատան մէջ, անց էին կացնում իրանց ժամանակն աղօթքով և անհամբերութիւնով սպասում էին մխիթարիչ Սուրբ Հոգուն: Չատկից յետոյ, յիսուներորդ օրը, առաւօտեան ինն ժամին՝ յանկարծ լուեց մի ձայն՝ սաստիկ հողմի նման և լցրեց բոլոր տունը: Աշակերտների իւրաքանչիւրի գլխին հրէղէն լեզուներ երևեցան և ամենքը լցուեցան Ս. Հոգով ու սկսեցին խօսել զանազան լեզուներով: Այսպէս Ս, Հոգին իջաւ նրանց վրայ և տուեց զօրութիւն և շնորհք բարոզելու և բժշկելու:

Այս տօնը կատարվում է 10 օր Համբարձումից յետոյ:

№ 15. ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ ՎԵՐԱՓՈՒՅՈՒՄԸ

Սուրբ Կոյս Մարիամը 16 տարի ապրեց Յիսուսի Համբարձումից յետոյ: Նա բնակվում

էր Երուսաղէմում Յիսուսի սիրելի աշակերտ Յովհաննիսի մօտ: Մեռնելուց առաջ Նա ցանկացաւ տեսնել Յիսուսի աշակերտներին, որոնք գնացել էին զանազան երկիրներ՝ բարոզելու Ս. Աւետարանը: Բոլոր առաքեալները, բացի Բարդուղիմէոսից, եկան Երուսաղէմ և տեսան Նրա երանական վախճանը: Նրանք վառած լապտերներով և սաղմօս ասելով տարան Աստուածաձօր մարմինը Գեթսեմանի պարտէզ և այնտեղ մէկ այրի մէջ ամփոփեցին: Թաղման երրորդ օրն եկաւ Բարդուղիմէոս առաքեալը: Սրա խնդիրքով առաքեալները բաց արին այրը, որի մէջ ամփոփուած էր Տիրամօր մարմինը, բայց չբազան Նրան այնտեղ: Նա վերափոխուել էր:

Այս տօնը կատարվում է Օդոստոսին:

№ 16. Ս. ԽԱՉԻ ԳԻԻՏԸ

Կոստանդիանոս մեծ Թագաւորի մայրը — բարեպաշտ Հեղինէ Թագուհին՝ 326 թուին գնաց Երուսաղէմ և այցելեց Սուրբ Տեղերը, որտեղ Փրկիչը ծնուել, բարոզել, չարչարուել և խաչուել էր: Նա ցանկացաւ գտնել այն Խաչը, որի վրայ Յիսուս բարձրացել էր:

Փրկչի Խաչը քրիստոնեաների հալածանքների ժամանակ աւազակների խաչերի հետ թաղել էին հողի տակ Գողգոթա սարի վրայ և վրան Հռոմայեցիներն առանձին կռատուն էին շինել: Այդ բանը յայտնեց մի ծերունի հրէայ, Յուզա անունով: Թագուհու հրամանով իսկոյն քանդեցին կռատունը, փորեցին և երևեցան երեք խաչերն ու Պիղատոսի գրած տախտակը: Բայց որովհետև յայտնի չէր, թէ որն է նրանցից Փրկչական Խաչը, ուստի սկսեցին ջերմեռանդութիւնով աղօթել, որ Աստուած ցոյց տայ: Աղօթքի ժամանակ խաչերը՝ մէկը միւսից յետոյ՝ դրեցին մի ննջեցեալի վերայ: Երրորդ խաչը գնելիս ննջեցեալը յարութիւն առաւ: Ժողովուրդը սկսեց երկիւղածութիւնով համբուրել Քրիստոսի Կենարար Խաչը: Բայց որովհետև բոլոր ներկայ եղողները չը կարողացան մօտենալ և մինչև անգամ տեսնել, ուստի Երուսաղէմի Մակարիոս Պաարիարը կանգնեց մի բարձր տեղ և բարձրացրեց Սուրբ Խաչը: Ժողովուրդը ծունկ չորեց Փրկչական Խաչի առաջ և երկրպագութիւն տուեց:

Այս տօնը կատարվում է Հոկտեմբեր ամսին:

№ 17. ՍՈՒՐԲ ԹԱՂԵՈՍ ԵՒ ԲԱՐՂՈՂԻՄԷՈՍ
ԱՌԱՔԵԱԼՆԵՐԸ

Քրիստոսի Համբարձումից յետոյ Թաղէոս առաքեալը, որ Յիսուսի աշակերտներից մէկն էր, եկաւ Հայաստան՝ Եղեսիա քաղաք՝ Աբգարի մօտ:

Նա բժշկեց Աբգարին և բարոզեց բրիստոնէական հաւատը: Աբգար թագաւորը և Եղեսիա քաղաքի բոլոր բնակիչներն ընդունեցին բրիստոնէութիւնը և մկրտուեցան:

Աբգարի մահից յետոյ թագաւոր դարձաւ նրա բրոջ որդի Սանատրուկը: Սա ուրացաւ բրիստոնէութիւնը և սկսեց հալածել ու նահատակել բրիստոնէաներին:

Այս ժամանակ նահատակուեցան Թաղէոս առաքեալը և Սանդուխտ կոյսը, որ Սանատրուկի աղջիկն էր. սա չուրացաւ բրիստոնէութիւնը:

Ս. Թաղէոսից յետոյ եկաւ Հայաստան Ս. Բարդուղիմէոս առաքեալը, որ նոյնպէս Յիսուսի աշակերտ էր, և բարոզեց Քրիստոսի Աւետարանը: Սրան էլ Սանատրուկը նահատակել տուեց:

Ս. Թաղէոս և ս. Բարդուղիմէոս առաքեալները մեր երկիրը լուսաւորեցին բրիստոնէական հաւատի լուսով. սրա համար Նրանք կոչվում են Հայաստանի առաջին լուսաւորիչներ:

Այս տօնը կատարվում է Նոյեմբերի վերջին կամ
Դեկտեմբերի սկզբին շաբաթ օրը:

№ 18. ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՆՈՐԻՉԸ

Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչը հայ իշխան՝ Անակ Պահլաւունու որդին էր: Նա ծնաւ Վաղարշապատ քաղաքում: Անակը կրօնով հեթանոս էր:

Անակի մահից յետոյ Ս. Գրիգորի դայեակ Սուփիան, որ մի բարեպաշտ բրիտոնէացի էր, տարաւ մանուկին կեսարիա քաղաք, մկրտել տուեց և անուանեց Գրիգոր: Ս. Գրիգորը մեծացաւ Կեսարիայում և կրթվեց բրիստոնէական հոգով:

Երբ Ս. Գրիգորն իմացաւ, որ իւր հայր Անակը սպանել է Հայոց Խոսրով թագաւորին և նրա որդին՝ Տրդատը գտնվում է Հռոմ քաղաքում, գնաց նրան ծառայելու, որ հօր մեղքը բաւէ:

Տրդատը թագաւոր դարձաւ և եկաւ Հայաստան: Նա շնորհակալութեան զոհ բերեց Հայոց Անահիտ դիցուհուն և Ս. Գրիգորին: Էլ հրամայեց, որ ծաղկեայ պսակ զնի արձանի գլխին: Ս. Գրիգորը չկատարեց թագաւորի հրամանը և ասաց, որ ինքը բրիստոնեայ է:

Թագաւորը շատ բարկացաւ և շատ չարչարանքներ տուեց. բայց նա հաւատք չուրացաւ: Տրդատը հրամայեց ձգել նրան մահապարանների գուրը (խորվիրապ): Սուրբ Գրիգորը կենդանի մնաց այնտեղ 15 տարի: Մի բարի կին ծածուկ կերակրում էր նրան:

Այս բանից յետոյ Տրդատը հիւանդացաւ. նա խելագարուեց: Բժիշկները չկարողացան նրան բժշկել: Յետոյ Աստուծու հրամանով հանեցին Ս. Գրիգորին խոր վիրապից և Նա աղօթքով բժշկեց թագաւորին:

Այնուհետև Ս. Գրիգորը բարոզեց քրիստոնէութիւնը և թագաւորն ու բոլոր ժողովուրդը հաւատացին Յիսուսին

Թագաւորի հրահանով ս. Գրիգորը գընաց Կեսարիա, ձեռնադրվեց Ղևոնդ պատ-

րիարզից Հայոց Հայրապետ և վերադառնալով Հայաստան՝ մկրտեց թագաւորին, իշխաններին և բոլոր ժողովրդին: Նինեց շատ եկեղեցիներ և բաց արեց ուսումնարաններ: Սահմանեց եկեղեցական տօներ և Աստուածպաշտութեան կարգեր:

Սուրբ Գրիգորն իւր կեանքի վերջին տարիներում սկսեց ճգնաւորական կեանք վարել և մեռաւ անյայտութեան մէջ: Հովիւները գտան Նրա մարմինը և թաղեցին. իսկ յետոյ Նրա Նշխարները տեղափոխեցին Ս. Էջմիածին:

Սուրբ Գրիգորը լուսաւորեց մեր աշխարհը քրիստոնէական հաւատով. սրա համար էլ նա կոչվում է Սուրբ Գրիգոր (երկրորդ) Լուսաւորիչ:

Ս. Գրիգոր լուսաւորչի համար նշանակված է երեք տօն. մէկը՝ խոր վիրապ ձգելու, միւսը՝ խոր վիրապից դուրս դալու և երրորդը՝ Ս. Նշխարները գտնելու:

ԵՐՐՈՐԴ ՄԸՍԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ Ս. ԵԿԵՂԵՑՈՅ ՀԱՒԱՏՈՅ ՀԱՆԳԱՆԱԿԸ

Ն). «Հաւատամք ի մի Աստուած, Հայրն

ամենակալ, յԱրարիչն երկնի և երկրի, երեւելեաց և աներևութից»:

Հաւատում ենք մի Աստուծուն, ամենակալ Հօրը.—երկնքի ու երկրի՝ երևելիների և աներևոյթների՝ Ստեղծողին:

Այս խօսքերով մենք դաւանում ենք--1), որ կայ մի Աստուած և նա ունի երեք անձինք՝ Հայր Որդի և Սուրբ Հոգի. 2), որ Հայր Աստուածը իր Որդու և Սուրբ Հոգու հետ ստեղծեց ոչնչից երկինքը, երկիրը և բոլոր տեսանելի և անտեսանելի բաները--արարածները. և 3), որ նա ամենակալ է և բոլոր արարածներին կառավարում է ու պահպանում իր իշխանութեան ներքոյ:

Բ). «Եւ ի մի Տէր Յիսուս Քրիստոս, յՈրդին Աստուծոյ, ծնեալն յԱստուծոյ Հօրէ Միածին, այսինքն՝ յԵութենէ Հօր:

Աստուած յԱստուծոյ, լոյս ի լուսոյ, Աստուած ճշմարիտ, յԱստուծոյ ճշմարտէ ծնունդ և ոչ արարած: Նոյն Ինքն ի բնութենէ Հօր, որով ամենայն ինչ եղև յերկինս և ի վերայ երկրի՝ երևելիք և աներևոյթք»:

Հաւատում ենք և մի Տէր Յիսուս Քրիստոս՝ Աստուծու Որդուն, որ Միածին ծնուած է Հօր Աստուծուց, այսինքն՝ Հօր Եութիւնից:

Աստուած է Աստուծուց, լոյս է լուսից. ճշմարիտ Աստուած է, ճշմարիտ Աստուծուց ծնած և ոչ թէ ստեղծուած: Նոյն Ինքն Հօր (Աստուծու) բնութիւնից է, որով ամեն բան եղաւ երկնքի մէջ և երկրի վերայ՝ երևելիներն ու աներևոյթները:

Սրանով դաւանում ենք--1), որ Սուրբ Երրորդութեան երկրորդ անձն է Յիսուս Քրիստոս. 2), որ նա միածին է, այսինքն՝ չը կայ ուրիշ մէկը նրա նման, 3), որ նա ծնուած է Հօր Աստուծուց յաւիտենից առաջ, ինչպէս լոյսը լուսից՝ (ինչպէս լուսոյ ճառագայթը անընդհատ կերպով յառաջ է գալիս արեգակից) և չէ ստեղծուած և 4), որ նա համաբնակից է Հօր Աստուծու հետ և ամենայն ինչ նրանով է եղած:

Գ). «Որ յաղագս մեր մարդկան և վասն մերոյ փրկութեան իջեալ յերկնից, մարմնացաւ, մարդացաւ, ծնաւ կատարելապէս ի Մարիամայ Սրբոյ Կուսէն Հոգւովն Սրբով: Որով էառ զմարմին, զՏոզի և զմիտ և զամենայն, որ ինչ է ի մարդ՝ ճշմարտապէս և ոչ կարծեօք»:

Որ մեզ՝ մարդկանցս և մեր փրկութեան համար երկրնքից իջաւ, մարմին առաւ, մարդ եղաւ և ծնաւ կատարեալ կերպով Սուրբ կոյս Մարիամից Սուրբ Հոգով:

Արդ (Ս. Հոգով) առաւ մարմին, հոգի և միտք և այն
ամենն՝ ինչոր կայ մարդու մէջ՝ ճշմարտագէտ և ոչ կարծի-
քով:

Արանով մենք դաւանում ենք— 1), որ Աստուծու
Որդին երկնքից իջաւ, այսինքն՝ երկրիս վրայ տեսանելի
դարձաւ. 2), որ նա մարմնացաւ, այսինքն, մարդկային
բնութիւն առաւ Սուրբ Կոյս Մարիամից Սուրբ Հոգով
և 3), որ նա կատարեալագէտ մարդ դարձաւ, այսինքն՝
ոչ թէ միայն մարդկային մարմին ստացաւ, այլ և մարդ-
կային հոգի և միտք. և եղաւ կատարեալ մարդ և կա-
տարեալ Աստուած:

Վ). «Չարչարեալ, խաչեալ, թաղեալ».

Չարչարուեց, խաչուեց և թաղուեց:

Այս խօսքերով մենք դաւանում ենք՝ 1) որ Աստու-
ծու Որդին— Յիսուս Քրիստոս չարչարուեց, այսինքն՝
ցաւ զգաց և մարդկային բնութիւնով կրեց բոլոր տան-
ջանքները, 2), որ նա իր յօժար կամքով խաչի վրայ
բարձրացաւ, որ մեզ ազատէ յաւիտենական պատժից և
մեղքից և 3), որ նա մեռաւ մարմնով խաչի վրայ և
թաղուեց ինչպէս մարդ:

Ե). «Յերրորդ աւուր յարուցեալ»:

Երրորդ օրը յարութիւն առաւ:

Արանով մենք դաւանում ենք, որ Աստուծու Որ-
դին— Յիսուս Քրիստոս մարդկային բնութիւնով մեռնե-
լուց յետոյ՝ երրորդ օրը Աստուածային զօրութիւնով
կենդանացաւ— յարութիւն առաւ:

Զ). «Ելեալ ի յերկինս նովին մարմնով
նստաւ ընդ աջմէ Հօր»:

Նոյն մարմնով երկինք բարձրացաւ, նստեց Հօր աջ կողմը:

Այս խօսքերով մենք դաւանում ենք, 1), որ Աստու-
ծու Որդին— Յիսուս Քրիստոս մարդկային մարմնով եր-
կինք բարձրացաւ և 2), որ նա նստեց Հօր աջ կողմը
և գրանով ցոյց տուեց, թէ նա ունի Հօր Աստուծու
հետ հաւասար զօրութիւն և պատիւ:

Է). «Գալոց է նովին մարմնով և փա-
ռօք Հօր ի դատել զկենդանիս և զմեռեալս,
Որոյ թագաւորութեանն ոչ գոյ փախձան»:

Պէտք է գայ նոյն մարմնով և Հօր փառքով կենդա-
նիներին և մեռածներին դատելու համար, Որի թագաւորու-
թիւնը վերջ չունի:

Արանով մենք դաւանում ենք՝ 1) որ Աստուծու
Որդին— Յիսուս Քրիստոս կրկին պէտք է գայ աշխարհ
Հօր փառքով. 2) որ նա պէտք է դատէ կենդանիներին

և մեռածներին և 3), որ այս ահեղ դատաստանից յետոյ կը գայ նրա փառաց թագաւորութիւնը, որը վերջ չի ունենար:

Ը). «Հաւատանք և ի Սուրբ Հոգին յանեղն և ի կատարեալն, Որ խօսեցաւ յօրէնս և ի մարգարէս և յաւետարանս: Որ էջն ի Յորդանան, քարոզեաց զառաքեալն և բնակեցաւ ի սուրբն»:

Հաւատում ենք Սուրբ Հոգուն, որ անեղ (ոչ ոքից չէ եղել) և կատարեալ Աստուած է, որ խօսեց օրէնքների, մարգարէների և աւետարանների միջոցով. Որ Յորդանան գետն իջաւ, Առաքեալին (Քրիստոսին՝ Աստուծուց ուղարկուածին) քարոզեց և սրբերի մէջ բնակուեց:

Այս խօսքերով մենք դաւանում ենք—1), որ Սուրբ Երրորդութեան երրորդ անձն է Ս, Հոգին. 2), որ նա կատարեալ Աստուած է և համագոյակից Հօր և Որդուն և հաւասար նրանց երկրպագելի. 3) որ մարգարէները և առաքեալներն Աստուծու կամքը մարդկանց յայանելու և Սուրբ գիրքը գրելու ժամանակ խօսում և գրում էին Սուրբ Հոգու ներշնչութիւնով 4), որ երբ Քրիստոս մկրտուեց Յորդանան գետում, Սուրբ Հոգին իջաւ նրա վրայ աղանու կերպարանքով և քարոզեց, թէ նա ուղարկած է Հօրից և 5), որ նա բնակուեց սրբերի մէջ:

Թ). «Հաւատամք և ի միմիայն ընդհանրական և առաքելական եկեղեցի»:

Հաւատում ենք միմիայն, ընդհանրական ու առաքելական եկեղեցի:

Այս խօսքերով դաւանում ենք—1), որ Յիսուս Քրիստոս իր հաստատած եկեղեցու—հաւատացեալների հետ է միշտ և տալիս է նրան շնորհ և 2), որ այդ եկեղեցին Մի է, Սուրբ է և Ընդհանրական ու Առաքելական է կոչվում:

Թ). «Ի մի մկրտութիւն, յապաշխարութիւն, ի բաւութիւն և ի թողութիւն մեղաց»:

(Հաւատում ենք) մի մկրտութեան, ապաշխարութեան, և մեղաց քաւութեան.

Հաւատամքի այս խօսքերով մենք դաւանում ենք—1), որ մկրտութիւնով մարդ ազատվում է սկզբնական մեղքից և արժանի է լինում ստանալու Սուրբ Հոգու շնորքը և դառնում է երկնաւոր Հօր որդեգիր, և 2), որ ճշմարիտ խոստովանութիւնով և ապաշխարութիւնով մարդ թողութիւն է ստանում այն մեղքերից, ինչ որ նա գործել է մկրտութիւնից յետոյ:

ԹԸ). «Ի յարութիւն մեռելոց»:

(Հաւատում ենք) մեռելների յարութեանը:

Սրանով մենք դաւանում ենք—1), որ վերջին դատաստանի օրն Աստուծու հրամանով բոլոր մեռած մարդոց մարմինները կը կենդանանան—յարութիւն կ'առնեն և կը միանան իրանց հոգիների հետ և այնուհետև կը լինին անապական և անմահ: Իսկ որոնք դեռ կենդանի կը լինին, մի ակնթարթում կը փոխուին և կը դառնան նոյնպէս անապական և անմահ: Մեռելները յարութիւնով կը փոխուի բոլոր տիեզերքը—կը լինի նոր երկինք և նոր երկիր:

Թի). «Ի դատաստանն յաւիտենից հոգևոց և մարմնոց, յարքայութիւնն երկնից և ի կեանն յաւիտենականս»:

(Հաւատում ենք) հոգիների և մարմինների վերջին դատաստանին, երկնքի արքայութեանը և յաւիտենական կեանքին:

Այս խօսքերով մենք դաւանում ենք—1), որ հոգիները և մարմինները պիտի դատուին Յիսուս Քրիստոսից, և իւրաքանչիւրը պիտի ստանայ իր արածի փոխարէնը և 2), մեռելները յարութիւնից յետոյ կըսկսուի մինոր—յաւիտենական կեանք: Այս կեանքը արդարների համար կը լինի երանելի, իսկ մեղաւորների համար—տանջանք: Երանելի կեանքը կոչվում է դրախտ և երկնքի արքայութիւն, իսկ տանջանքը—գոփոք:

ՏԱՍՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱՆՆԵՐ

I. «Ես եմ Տէր Աստուած բո... մի եղբայրն ընդ այլ աստուածք բաց յիշէն»:

Ես եմ բո Տէր Աստուածը, ուրիշ աստուածներ չունենա բացի Ինձանից:

Այս պատուիրանով Աստուած հրամայում է մեզ, որ նրան միայն ճանաչենք ճշմարիտ Աստուած. հաւատանք նրան, յոյս դնենք նրա վրայ, սիրենք. երկրպագենք և աղօթենք: Արգելում է ուրիշ աստուածներ ունենալ և պաշտել նրանց ինչպէս Աստուած:

Հրեշտակներին և սուրբ մարդոց մենք միայն յարուում—պատվում ենք և մեր այդ պատիւն ու յարգանքը վերաբերում են նրանց Աստուածային շնորհին և զօրութեանը, որոնց միջոցով նրանք ծառայել են Աստուծուն և կատարել են բարի գործեր:

II. «Մի արասցես դու ընդ կուռս ըստ ամենայն նմանութեան... մի երկիրպագանիցես նոցա և մի պաշտեսցես զնոսա»:

Ոչ մի բանի նմանութիւնով կուռք մի չիւիր. երկպագութիւն մի տուր և մի պաշտիր նրանց:

Այս պատուիրանով Աստուած հրամայում է մեզ, որ մենք որ և է բանի նման, կամ որ և է առարկայ կուռք

չը չինենք և Աստուածային պատիւ չը տանք նրան, այն է՝ չը պաշտենք, յոյս չը դնենք նրա վրա, ինչպէս Աստուծու վրայ:

Սուրբ պատկերների գործածութիւնը կռապաշտութիւն չէ, որովհետև մենք նրանց չենք պաշտում ինչպէս Աստուած, այլ միայն յարգում ենք և այն էլ ոչ թէ ձեռագործ պատկերը, այլ նրա վրայ նկարած ինչ խառիպը: Նկարուած տէրունական պատկերի մէջ՝ Աստուծուն ենք երկրպագում, իսկ սրբերի պատկերների մէջ՝ յարգում ենք նրանց Աստուածահաճոյ սրբութիւնը:

Սուրբ պատկերներ գործածելու նպատակն է, որ մենք՝ նայելով նրանց, յիշենք Աստուծու և նրա սրբերի գործերը և օրինակ առնենք:

III. Այի առնուցուս զանունն Աստուծոյ քո ի վերայ սնտեաց»:

Զուրտեղ քո Աստուծու անունը մի յիշի:

Այս պատուիրանով Աստուած հրամայում է մեզ, որ մենք նրա անունը գործածենք իբրև սրբութիւն և յարգենք այն ամենը, ինչոր նրա անուանն է նուիրած— օր. ս. տաճարներ, մատուռներ, պատկերներ և եկեղեցական իրեղէններ:

Նաև պատուիրում է, որ մեր աղօթքների և խօսակցութիւնների ժամանակ երկիւղածութիւնով յիշենք ու արտասանենք նրա անունը: Զ' երգնունք նրա անունով զուր տեղ և անարդարութեան ժամանակ, իսկ եթէ

երգուել ենք, հաստատ պահենք մեր տուած երգումը: Երգում է կոչվում այն խոստումը, որ արտասանվում է Իաչի և Աւետարանի առաջ՝ քահանայիներկայութեամբ:

IV. «Յիշեա սրբել զօր շաբաթու, զվեց օր զործեսցես և արասցես զամենայն գործս քո, իսկ զեօթներորդ օրն, շաբաթ, նուիրեան Տեառն քում»:

Մտքումդ պահիր, որ շաբաթ օրը սուրբ պահես. վեց օրուայ մէջ քո գործերդ արն, իսկ եօթներորդ օրը քո՝ Տէր Աստուծուն նուիրի:

Այս պատուիրանով Աստուած հրամայում մեզ, որ շաբաթ օր (քրիստոնեաներիս համար կիրակի), նոյնպէս և ուրիշ տօն օրերը նուիրենք սուրբ գործերին: Աստուած պատուիրում է կեանքի մէջ այս տեսակ կարգ պահել, այն է՝ վեց օր աշխատել և գործել մարմնաւոր գործեր, իսկ տօնին հանգստանալ գործերից և կատարել Աստուծու համար գործեր:

Աստուծու համար գործերն են.— եկեղեցի գնալ, ներկայ լինել Աստուածպաշտութեան, աղօթել, կարգալ ս. Իրքը, սովորել Աստուծու օրէնքները և մեր նմաններին բարութիւն անել— այն է՝ աղքատներին ոգորմութիւն տալ. հիւանդներին այցելել, որբերին խնամք տանել, խեղճերին օգնել՝ և այլն:

Բայց եթէ անյետաձգելի գործ է և հարկը պահանջում է գործել տօն օրերին, ինչպէս են՝ անասուններին

կերակուր և շուր տալ, հրդեհից և հեղեղից մարդիկ ազատել, հիւանդների մասին հոգալ, պատերազմել կամ թշնամու յարձակմունքին դիմադրել և այլն, — ոչ թէ կարելի է, այլ պէտք է անպատճառ անել:

V. «Պատուեա զհայր քո և զմայր, զի բարի լինիցի քեզ և երկնայնակեաց լիցիսի վերայ երկրի»:

Պատուիր քո հօրը և մօրը, որ քեզ համար լաւ լինի և երկար ապրես աշխարհի վրայ:

Այս պատուիրանով Աստուած հրամայում է մեզ, որ մենք պատուենք մեր ծնողներին ե իրեւերախտագիտութեան նշան՝ միշտ յարգանքով վերաբերուենք նրանց և աշխատենք ամեն բանի մէջ ուրախութիւն և մխիթարութիւն պատճառել նրանց: Բայի այդ՝ օգնենք նրանց հիւանդութեան, ծերութեան և կարօտութեան ժամանակ, աղօթենք նրանց համար և լսենք ու կատարենք նրանց բարի խրատները:

Այս պատուիրանով Աստուած նմանապէս հրամայում է, որ մենք յարգենք և այն մարդոց, որոնք ծնողների տեղն են բռնում:

Այս պատուիրանը կատարողներին Աստուած խոստանում է երկար կեանք և բաղդաւորութիւն:

VI. «Մի սպանաներ»:

Մի սպանիր:

Այս պատուիրանով Աստուած արգելում է սպանութիւնը, նմանապէս նիւթական և բարոյական վնաս տալը՝ թէ իրան և թէ ուրիշներին:

Սպանութիւնը ներելի է միայն երկու դիպուածներում, 1), պատերազմի ժամանակ, երբ նա լինում է եկեղեցու օգտի և հայրենիքի փրկութեան համար և 2), չարագործ մարդու մահով պատիժը:

Արգելում է, որ չանենք այնպիսի գործ, ինչոր կարող է վնաս տալ ուրիշի կեանքին, օր.— ծեծ, կռիւ, վէճ, խիստ վարմունք, օխ, ատելութիւն, նախանձ, բարկութիւն, խօսքով վիրաւորանք և չափից գուրս ստրկական ծառայութիւն:

Իւրաքանչիւր մարդ պարտաւոր է պահպանել թէ ուրիշի առողջութիւնը և թէ իրը, այլապէս նա ինքնասպանութիւն գործած կը լինի, որ մեծ յանցանք է, իսկ այն դիպուածներում, երբ լինում է թշնամու յարձակմունք, հրդեհ, հեղեղ, ժանտախտ և սրանց նման հասարակական թշուառութիւններ, ամեն մինը բարոյական պարտաւորութիւն ունի չը խնայել իր առողջութիւնը և մինչև անգամ իր կեանքն ուրիշների փրկութեան համար:

VII. Մի շնար»:

Շնութիւն մի անիր:

Այս պատուիրանը հրամայում է մեզ, որ մենք մաքուր լինինք, չունենանք սրտի չար ցանկութիւններ և

չար մտածմունքներ, հեռանանք վատ խօսակցութիւններից և երգերից:

VIII. «Մի գողանար»:

Գողութիւն մի անիր:

Այս պատուիրանով Աստուած հրամայում է մեզ, որ մենք գողութիւն չ'անենք, չը խլենք, չը յափշտակենք, չը պահենք և չը ծածկենք ուրիշի կարողութիւնը, ուրիշի աշխատանքը և չ'արատաւորենք ուրիշի բարի անունը: Չը թագցնենք գտած բանը, չը գնենք մեզ յայտնի դողացած իրը: Չը խաբենք առևտրի մէջ և խարդախութիւն չ'անենք չափի ու կշռի մէջ: Չը կտրենք մշակների, ծառաների վարձը: Մեր պարտքը վճարենք և մեզ պահ տուածը (աւանդը) վերադարձնենք:

IX. «Մի սուտ վկայեր զընկերէ բումմէ»:

Քո ընկերոջ մասին սուտ վկայութիւն մի տուր:

Այս պատուիրանով Աստուած արգելում է մեզ, որ մենք սուտ վկայութիւն չը տանք թէ դատարանում և թէ հասարակութեան մէջ, այլ լինինք միշտ ճշմարտախօս: Արգելում է զրպարտելը, բանբասելը, ուրիշի խօսածը կամ գրածը յեղաշրջել և ուրիշ կերպ մեկնել: Արգելում է մատնելը, փրասելը, արժանաւորներին անուանարկելը, իսկ անարժաններին գովաբանելը:

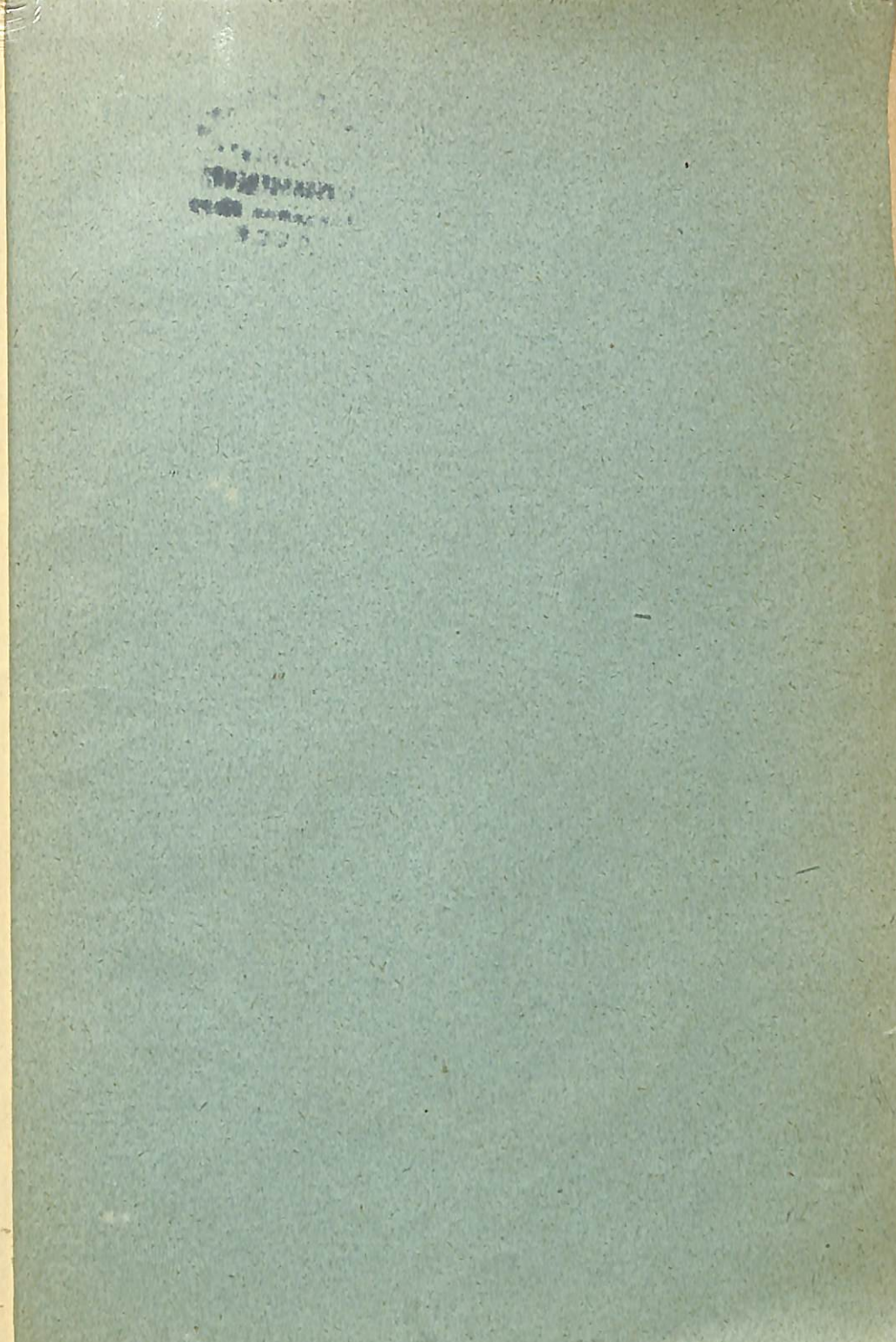
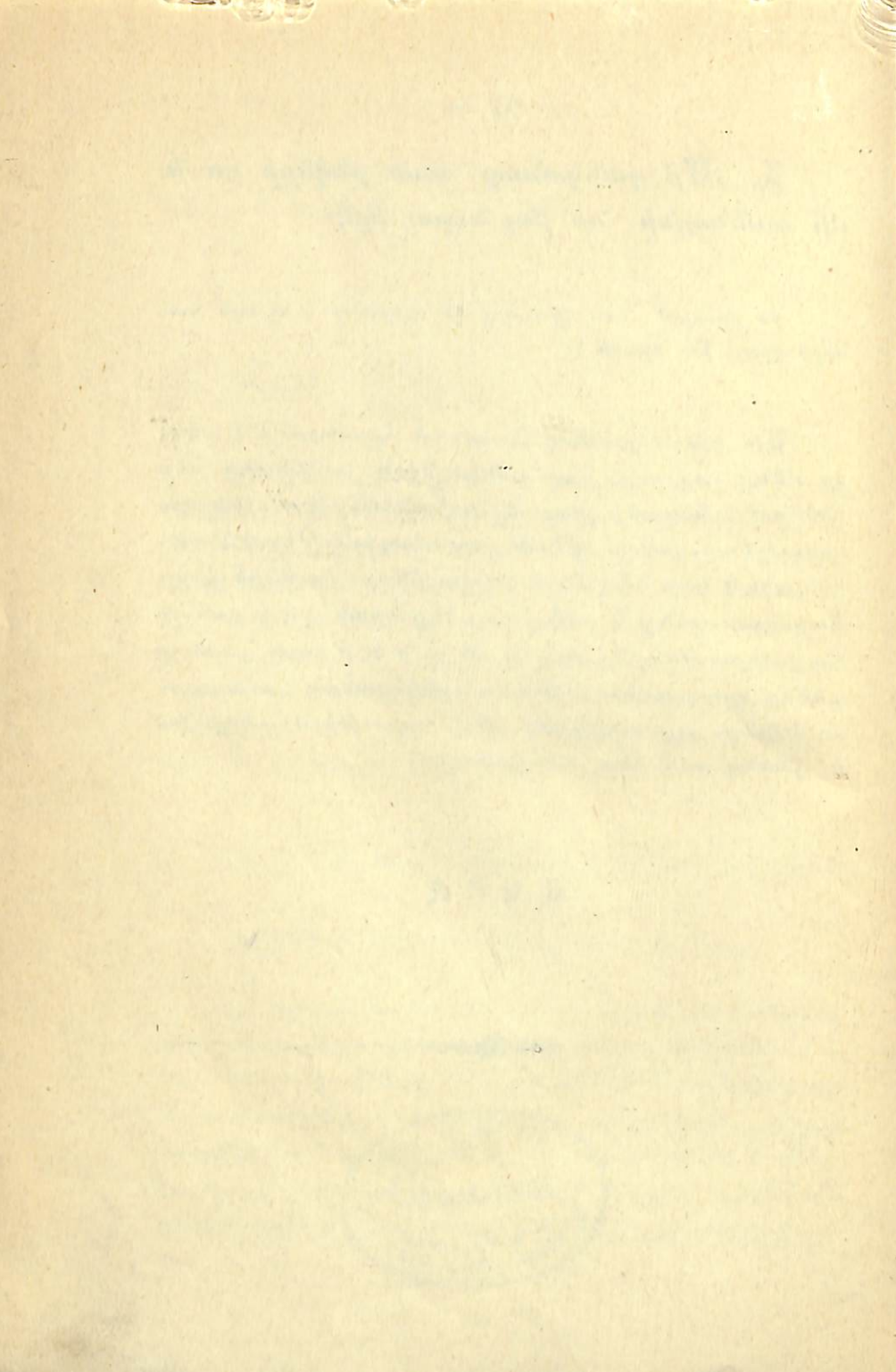
X. «Մի ցանկանար տան ընկերի բո և մի ամենայնի, որ ինչ նորա իցէ»:

Քո ընկերոջ տան վրա աչք մի ունենար և ոչ այն բաների վրայ, ինչ նրանն է:

Այս պատուիրանով Աստուած հրամայում է մեզ, որ մենք չար աչք, չար ցանկութիւն չունենանք մեր ընկերոջ ունեցածի վրայ: Չը նախանձենք նրա բախտաւորութեան, յաջողութեան, յառաջադիմութեան և առհասարակ նրա ներքին և արտաքին լաւ կողմերի վրայ: Չարատաւորենք և չ'անպատուենք նրան որևէ բանով: Չը յափշտակենք նրանից ոչ մի բան և ի չարը գործ չը գնենք նրա բարեմտութիւնը և ընկերական հաւատարմութիւնը, այլ ունենանք սրտի սրբութիւն դէպի նա և լինենք գոհ մեր ունեցածով:

Վ Ե Ր Ջ

С արտ
298

150
ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԱՐԿԱԿԱՆ
ԻՆՏԻՄԱԿԱՆ
ԲՈՒԿՍՈՒԿԱՆԵՐԻ
ԱԿԱԴԵՄԻԱ
ԵՍՏՐ

ՄԵՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹՒԻՆՆԵՐԸ

- 1. Դասագիրք հայկ. ձայնագրութեան, գ. տը-
պագրութիւն (սպառուած) 60 կ.
- 2. Մանկական ձայնագրեալ երգարան, ա. տը-
պագրութիւն (սպառուած) 40 կ.
- 3. Աղգային ձայնագրեալ երգարան, ա. տը-
պագրութիւն (սպառուած) 80 կ.
- 4. Դասագիրք կրօնի, ա. գրքոյկ, Ե. տպագրու-
թիւն 20 կ.
- 5. Դասագիրք կրօնի, բ. գրքոյկի ա. մասը բ. տպ. 30 կ.
- 6. Դասագիրք կրօնի, բ. գրքոյկի բ. մասը. . 30 կ.

Շուտով մատուի տակ կը մանի՝ Դասագիրք կրօնի
Գ. գրքոյկը:

Վաճառվում են թիֆլիզի «Կենտրոնական գրավաճա-
ռանցում» և աշխատասիրոջի մօտ՝ Тифлисъ.
Протоіерею Езпикю Ерзипкянцъ.

«Ազգային գրադարան»
NL0151354

